

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΟΜΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Σπουδαστές:
Καρνέσης Αναστάσιος
Μαστοράκη Αργυρη
Μπαλής Σταύρος

Επιβλέποντες Καθηγητές:
Μωραΐτης Κωνσταντίνος
Σταυρίδης Σταύρος

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2017

περιεχόμενα

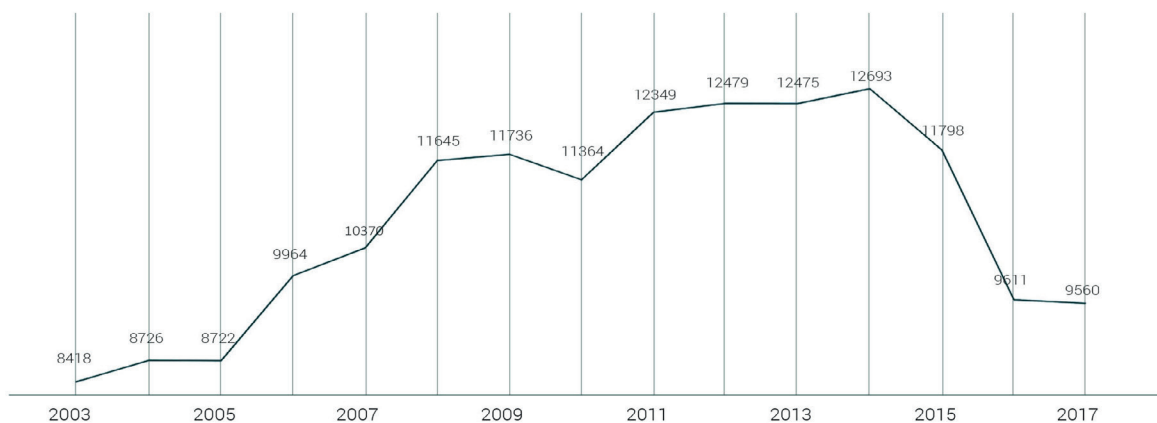
1. εισαγωγή.....	σελ. 6
2. η περιοχή.....	σελ. 16
3. κεντρική ιδέα.....	σελ. 26
4. η πρόταση.....	σελ. 40
4.1 υποστήριξη.....	σελ. 44
4.2 στέγαση.....	σελ. 56
4.3 απασχόληση.....	σελ. 72

1. εισαγωγή

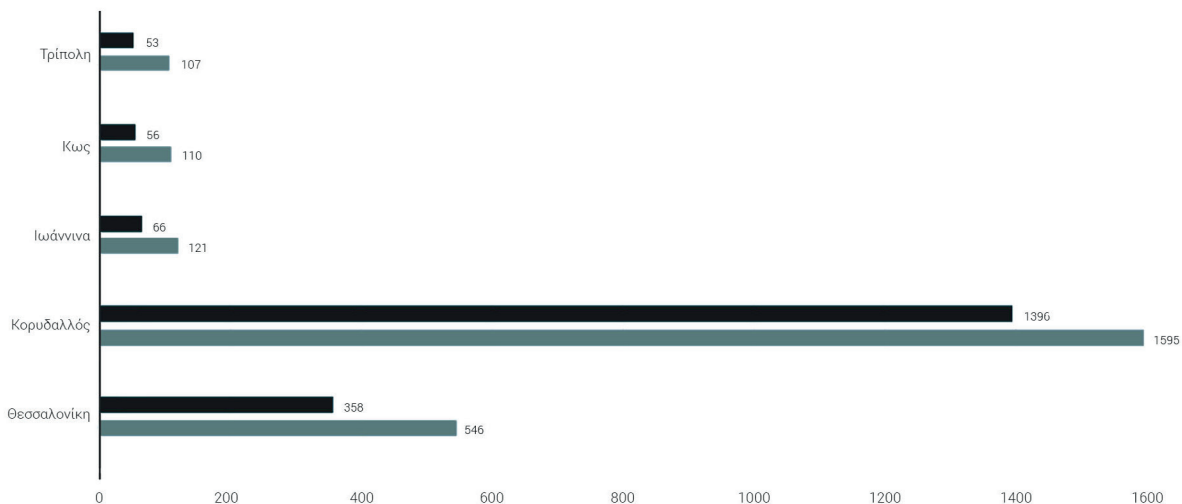
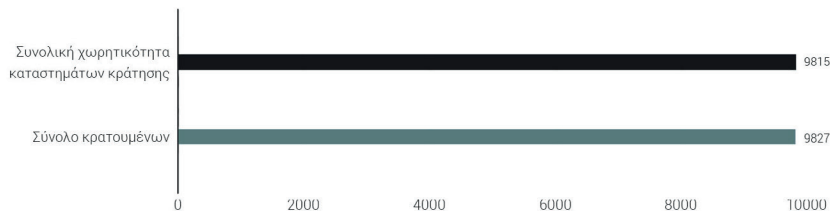
Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά το σχεδιασμό μιας δομής επανένταξης πρώην κρατουμένων στην περιοχή της Ακαδημίας Πλάτωνος, έχοντας ως στόχο να προσεγγίσει τις πιθανές χωρικές ανάγκες που προκύπτουν από μία τέτοια κτιριακή δομή. Βασικό άξονα σχεδιασμού αποτέλεσε η λειτουργικότητα του κτιρίου, ώστε να ανταποκρίνεται στις άμεσες ανάγκες των ωφελουμένων με τελική επιδίωξη την ομαλή επανένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο.

Αφορμή της συγκεκριμένης διπλωματικής αποτέλεσε η υπάρχουσα κατάσταση του σωφρονιστικού συστήματος στην Ελλάδα, καθώς και η αδυναμία της σύγχρονης κοινωνίας να υποδεχτεί και να ενσωματώσει ομαλά τους πρώην κρατούμενους σωφρονιστικών καταστημάτων.

αριθμός κρατουμένων ανά έτος

Η σημερινή πραγματικότητα με την αύξηση των δεικτών παραβατικότητας, τον τριπλασιασμό του αριθμού κρατουμένων μετά το 1985 και την επαναφυλάκιση του 45% του γενικού συνόλου των κρατουμένων καθιστά φανερή την αποτυχία του υφιστάμενου σωφρονιστικού συστήματος. Ο σωφρονισμός δεν υφίσταται με την έννοια της συνειδητής και οργανωμένης προσωπικής αλλαγής πιθανών “αντικοινωνικών” πεποιθήσεων και πρακτικών και της αποτροπής από μελλοντικής επανάληψής τους, αλλά αντιθέτως αποκτά τιμωρητικό χαρακτήρα στα πλαίσια της εξουσιαστικής δομής των σύγχρονων φυλακών. Η λειτουργία των σύγχρονων φυλακών, που επιβάλλουν ενιαίες ποινές στέρησης της ελευθερίας, οδηγούν στην καταστρατήγηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην ανάπτυξη του εγκλεισμού και της ιδρυματοποίησης. Επιπλέον, η έλλειψη επαρκούς ανθρωπίνου δυναμικού, όπως ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί, σε αναντιστοιχία με των αριθμών κρατουμένων, και ο υπερπληθυσμός σε σχέση με την έλλειψη βασικών υποδομών και χώρου δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την κατάσταση.

χωρητικότητα καταστημάτων κράτησης

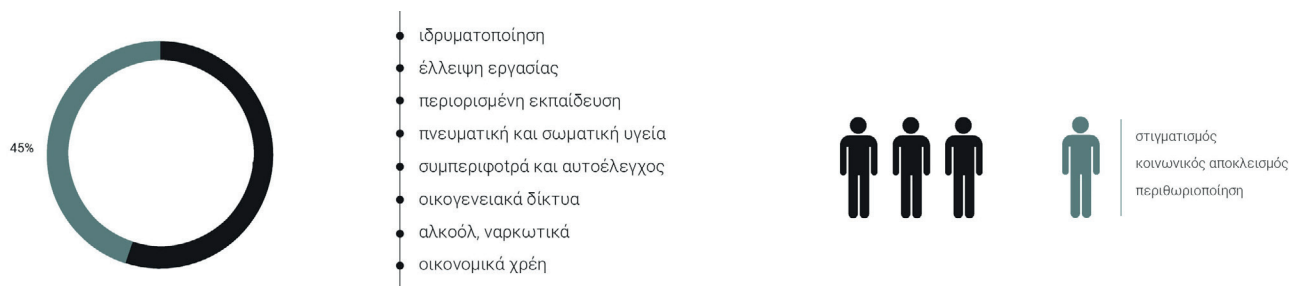
Επομένως, τα άτομα μετά την αποφυλάκιση τους εμφανίζουν πολλές δυσκολίες στο να προσαρμοστούν στην κοινωνική πραγματικότητα και να επανενταχθούν σε αυτή. Οι υπάρχοντες κοινωνικοί θεσμοί δυσκολεύουν την επανένταξη του αποφυλακισμένου, ο οποίος έρχεται αντιμέτωπος με το στιγματισμό, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση. Ο κοινωνικός αποκλεισμός συνεπάγεται την απομάκρυνση από τα κοινωνικά δίκτυα, την οικογένεια και την αγορά εργασίας. Συνεπώς, ένας μεγάλος αριθμός ατόμων μετά την αποφυλάκισή τους έχουν άμεση ανάγκη για στέγαση, σίτιση, οικονομική-υλική βοήθεια, εργασία, ψυχοκοινωνική υποστήριξη κ.λ.π.

χωρητικότητα καταστημάτων κράτησης

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν μόλις 3 δομές για την υποστήριξη και την επανένταξη των αποφυλακισμένων: η Επάνοδος, ο Ονήσιμος και το Δίκτυο στήριξης φυλακισμένων και αποφυλακισμένων γυναικών. Η Επάνοδος υπάγεται στο υπουργείο δικαιοσύνης και λειτουργεί ως κομμάτι της μετασωφρονιστικής μέριμνας, που προβλέπεται από τον σωφρονιστικό κώδικα, ο Ονήσιμος λειτουργεί κυρίως με τη μορφή της φιλανθρωπίας, ενώ το Δίκτυο στήριξης φυλακισμένων και αποφυλακισμένων γυναικών είναι μια μη κερδοσκοπική εταιρία.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το άτομο μετά την αποφυλάκισή του να μπορεί από μόνο του και με τη δύναμη της ελεύθερης βούλησής του να αξιοποιήσει το νέο τρόπο ζωής του, χωρίς την παρέμβαση τρίτων, οι οποίοι πολύ πιθανόν να ενδυναμώσουν το στιγματισμό του. Είναι, όμως, εξίσου σημαντικό να υπάρχει παράλληλα τόσο ηθική όσο και υλική συμπαράσταση στο περιβάλλον στο οποίο δρα.

πιθανοί παράγοντες που οδηγούν στην επαναφυλάκιση

Οι ανάγκες των ατόμων που αποφυλακίζονται μπορούν να ταξινομηθούν σε 4 κατηγορίες:

- _Εξασφάλιση κατοικίας, διατροφής και ενδυμασίας
- _Εξασφάλιση νόμιμης απασχόλησης
- _Αποκατάσταση κοινωνικών σχέσεων με το φιλικό και το οικογενειακό περιβάλλον
- _Δημιουργία νέου δικτύου γνωριμιών μέσω συμμετοχής σε κοινωνικές δραστηριότητες

Πιο συγκεκριμένα, αναλύοντας τις ανάγκες και τα αιτήματα των ατόμων που απευθύνθηκαν στις ήδη υπάρχουσες δομές προκύπτει ότι υπάρχει ανάγκη για:

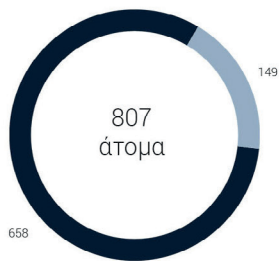
- _Στέγαση
- _Σίτιση
- _Οικονομική - υλική βοήθεια
- _Εργασία
- _Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη
- _Νομική Συμβουλευτική
- _Συμβουλευτική Απασχόλησης

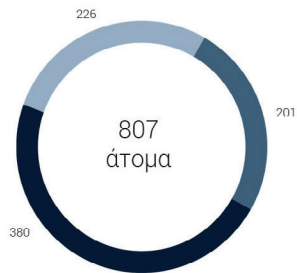
ανάγκες μετά την αποφυλάκιση

Οι υπάρχουσες δομές δεν μπορούν να καλύψουν όλες τις ανάγκες των αποφυλακισμένων, και το βασικότερο είναι πως δεν διαθέτουν κατάλληλους χώρους για τη λειτουργία τους, καθώς δραστηριοποιούνται σε διαμερίσματα πολυκατοικιών με ανεπαρκές μέγεθος.

Επομένως είναι αναγκαία η ύπαρξη μιας νέας δομής με έναν κατάλληλα σχεδιασμένο χώρο, που να ανταποκρίνεται στις άμεσες ανάγκες των πρώην κρατουμένων και να τους προσφέρει την απαραίτητη υποστήριξη ανάλογα με τις προσωπικές τους ανάγκες. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι μία τέτοια δομή χρειάζεται για να καλύψει κάποιες άμεσες ανάγκες που προκύπτουν μετά την αποφυλάκιση με βάση τη δεδομένη κατάσταση του σωφρονιστικού συστήματος και πρέπει να θεωρηθεί ως προσωρινή απάντηση στην επιτακτικότητα αυτών των αναγκών και όχι ως λύση του συνολικού προβλήματος.

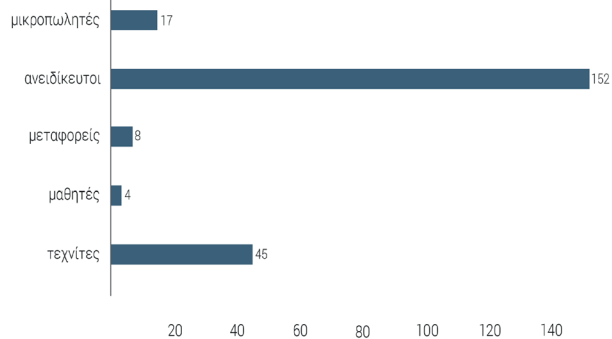
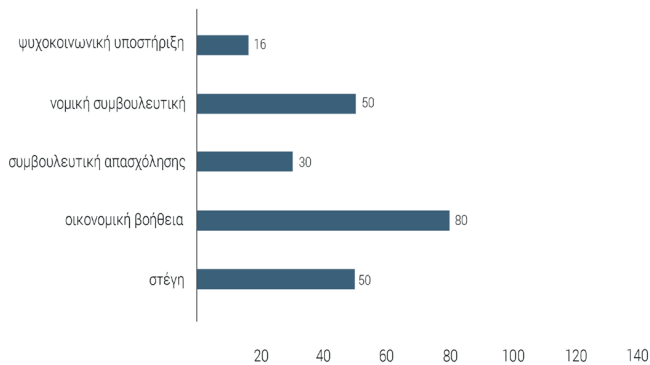
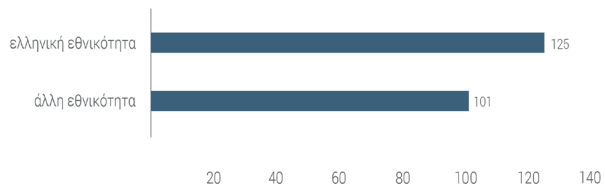
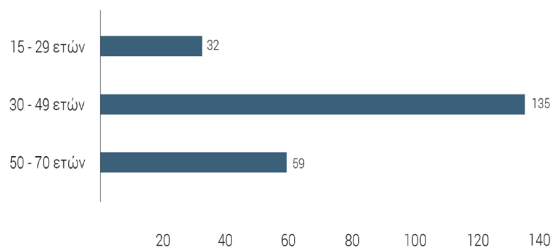

■ άνδρες
■ γυναίκες

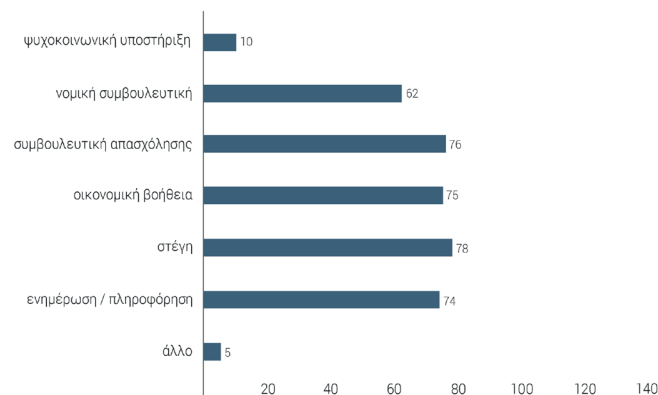
■ τηλεφώνησαν στους φορείς
■ προσήλθαν στους φορείς
■ ωφελούμενοι εργαστηρίων καταστημάτων κράτησης

στοιχεία ατόμων που απευθύνθηκαν στις δομές

από τους 226 που προσήλθαν στους φορείς

Η δομή αυτή που προτείνουμε βασίζεται αποκλειστικά στην προσωπική θέληση του κάθε ατόμου για υποστήριξη και δεν έχει κανονιστικό χαρακτήρα με τη μορφή ενός καθορισμένου προγράμματος. Κάθε άτομο μπορεί να αποφασίσει αν χρειάζεται κάποια μορφή υποστήριξης και να απευθυνθεί στη συγκεκριμένη δομή. Η δομή αυτή προσπαθεί να καλύψει την πλειοψηφία των πιθανών αναγκών που μπορεί να έχει κάποιος μετά την αποφυλάκισή του και στοχεύει στην ομαλή επανένταξη των ατόμων στην κοινωνία, δηλαδή στην εξασφάλιση των συνθηκών για ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες. Μία ομαλή επανένταξη περιλαμβάνει ως βασικούς στόχους την κάλυψη στέγασης, σίτισης και των βασικών οικονομικών αναγκών, επαγγελματική αποκατάσταση, ιατρική περίθαλψη, ψυχοκοινωνική, νομική και συμβουλευτική υποστήριξη και εκπαιδευτική ενίσχυση. Επιπλέον, βασικός στόχος στη δημιουργία της προτεινόμενης δομής είναι η ενσωμάτωση των ωφελούμενων στη γειτονιά και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο μέσω της συνύπαρξης των ατόμων και της συναναστροφής τους στον ίδιο χώρο.

από τους 380 που τηλεφώνησαν στους φορείς

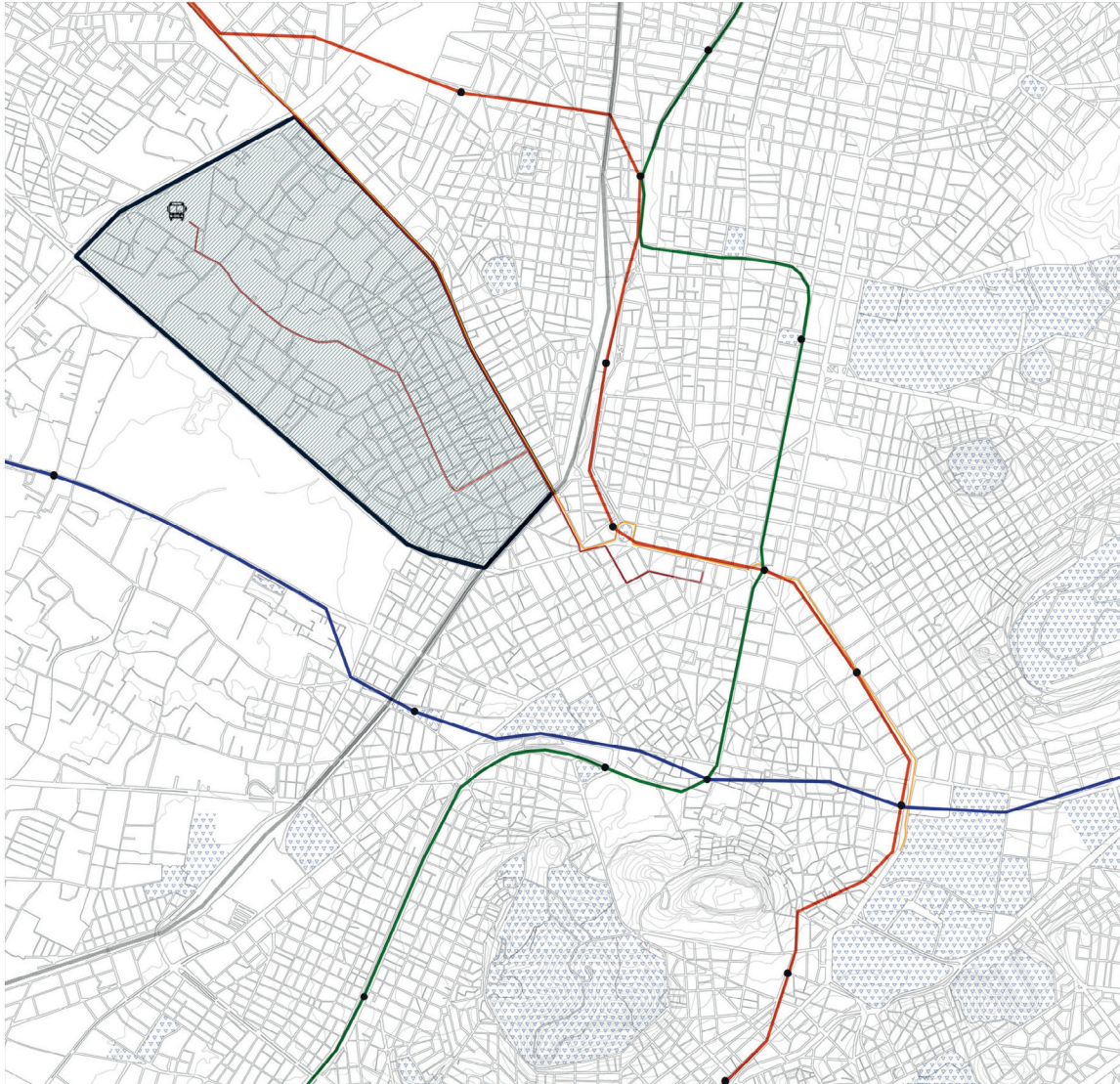

2. η περιοχή

Ένα από τα βασικότερα ζητήματα που μας απασχόλησαν, αρχικά, ήταν η επιλογή της τοποθεσίας για μια τέτοια δομή. Ο κύριος προβληματισμός μας ήταν για το αν θα έπρεπε να βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας ή σε μια πιο απομακρυσμένη περιοχή. Το βασικό πρόβλημα μιας δομής έκτος του κέντρου της πόλης είναι πως θα μπορούσε να λειτουργήσει αρνητικά ως προς την επανένταξη στο κοινωνικό σύνολο, γκετοποιώντας και στιγματίζοντας τους πρώην κρατούμενους, ειδικότερα αν πρόκειται για μια περιοχή μικρής κλίμακας και μικρού πληθυσμού. Επιπλέον, μια τέτοια επιλογή φαίνεται σαν να απομακρύνει το πρόβλημα και να αποστασιοποιείται από αυτό. Επίσης, η απομάκρυνση από το κέντρο δεν προσφέρει συγκριτικά τις ίδιες ευκαιρίες για συμμετοχή σε ευρύτερα κοινωνικά δίκτυα. Ακόμη, η Αθήνα αποτελεί ένα μητροπολιτικό κέντρο, όπου κατοικεί σχεδόν ο μισός πληθυσμός της Ελλάδας. Επομένως μια τέτοια δομή στην Αθήνα θα μπορούσε να καλύψει την πλειοψηφία των ωφελούμενων. Τέλος, ο χαρακτήρας της περιοχής του κέντρου της Αθήνας με την έντονη κινητικότητα, την παροδική παρουσία πληθυσμών και την ανάμικτη σύνθεση χρήσεων γης και ατόμων θεωρούμε ότι ενδείκνυται περισσότερο για την αποδοχή και την ενσωμάτωση μιας τέτοιας δομής.

Η περιοχή που επιλέχθηκε τελικά είναι η Ακαδημία Πλάτωνος. Ο λόγος της επιλογής είναι ότι η περιοχή αυτή βρίσκεται πολύ κοντά στο κέντρο της Αθήνας και παράλληλα διαθέτει έντονα το στοιχείο της γειτονιάς, χωρίς τους έντονους ρυθμούς του κέντρου. Επιπλέον, η πρόσβαση σε αυτή την περιοχή είναι αρκετά εύκολη, καθώς συνδέεται μέσω της οδού Λένορμαν με τις γύρω περιοχές και το κέντρο, και διαθέτει αρκετά μέσα μαζικής μεταφοράς, όπως λεωφορεία και τρόλεϊ. Επίσης, ο σταθμός του μετρό στο Μεταξουργείο βρίσκεται μόλις δεκαπέντε λεπτά από την περιοχή με τα πόδια.

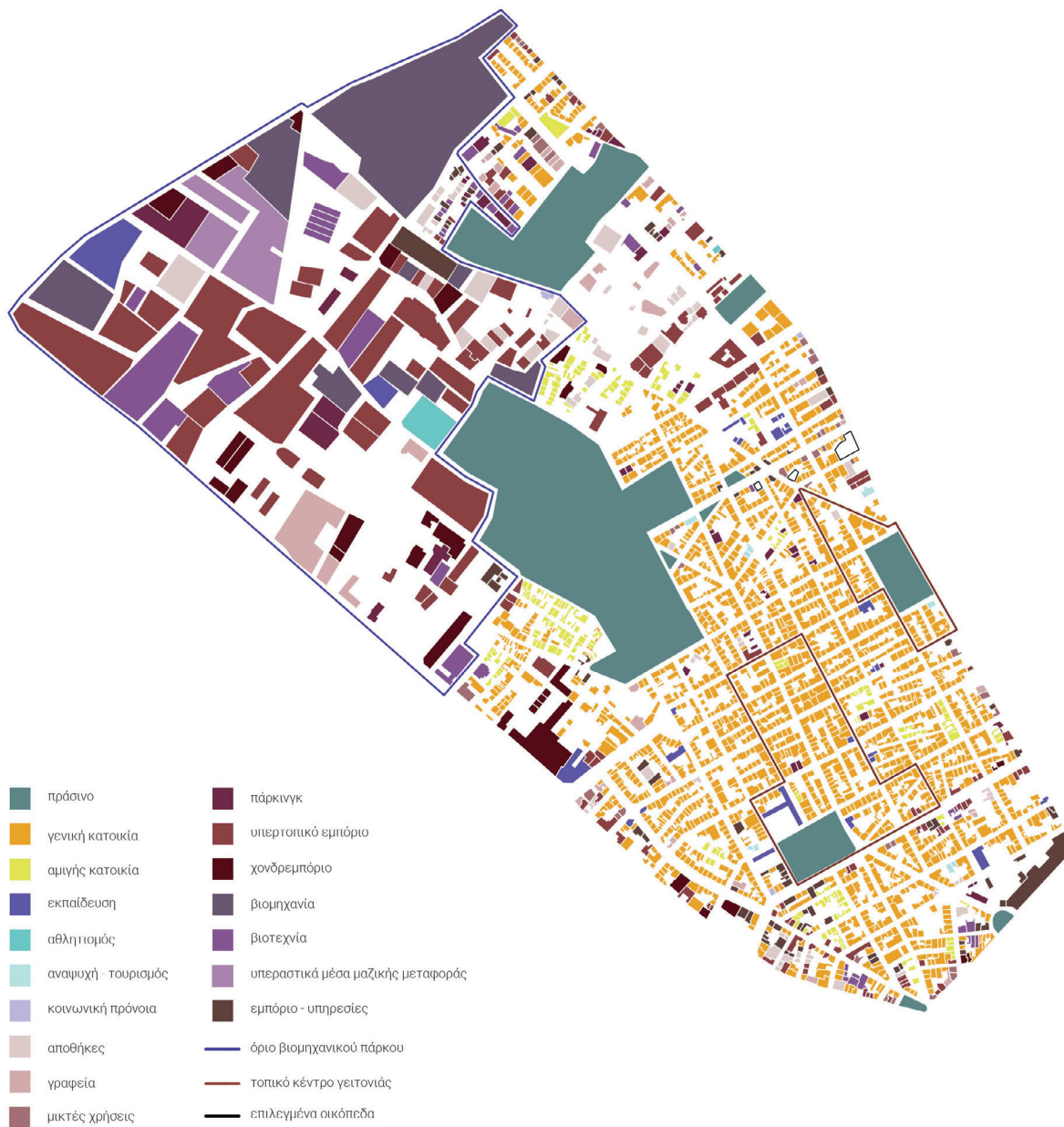
μετρό γραμμή 1	λεωφορείο γραμμή 051
μετρό γραμμή 2	λεωφορείο γραμμή Α13
μετρό γραμμή 3	τρόλει γραμμή 12
ΚΤΕΛ Κηφισού	σιδηροδρομικό δίκτυο

Η Ακαδημία Πλάτωνος βρίσκεται βορειοδυτικά του κέντρου της Αθήνας. Ορίζεται από τις οδούς Λένορμαν στα ανατολικά, Κωνσταντινουπόλεως στα νότια, Κηφισού στα βόρεια, και την Αθηνών στα δυτικά. Οι αντίστοιχες γειτονικές περιοχές που συνορεύει είναι ο Κολωνός, το Μεταξουργείο, τα Σεπόλια και ο Βοτανικός. Η αστική και βιομηχανική ανάπτυξη της Ακαδημίας Πλάτωνος ξεκίνησε στις αρχές του 20ού αιώνα, καθιστώντας την, στα τέλη του, ένα από τα βιομηχανικά προάστια της Αθήνας, αλλάζοντας την εικόνα της περιοχής, που μέχρι τότε ήταν ένας ελαιώνας. Αποτελεί έναν τόπο με συνεχόμενους μετασχηματισμούς που προκαλείται, τόσο από εξωτερικούς όσο και από εσωτερικούς παράγοντες, στους οποίους μεγάλο ρόλο παίζουν οι κάτοικοι της, ως υποδοχείς αλλά και δημιουργοί των αλλαγών αυτών.

Όσον αφορά τώρα την περιοχή, αυτή, χαρακτηρίζεται από έντονη μίξη δραστηριοτήτων. Παρατηρούμε πως συνυπάρχουν χρήσεις λιανικού και χονδρικού εμπορίου, συνεργείων, υπηρεσιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων.

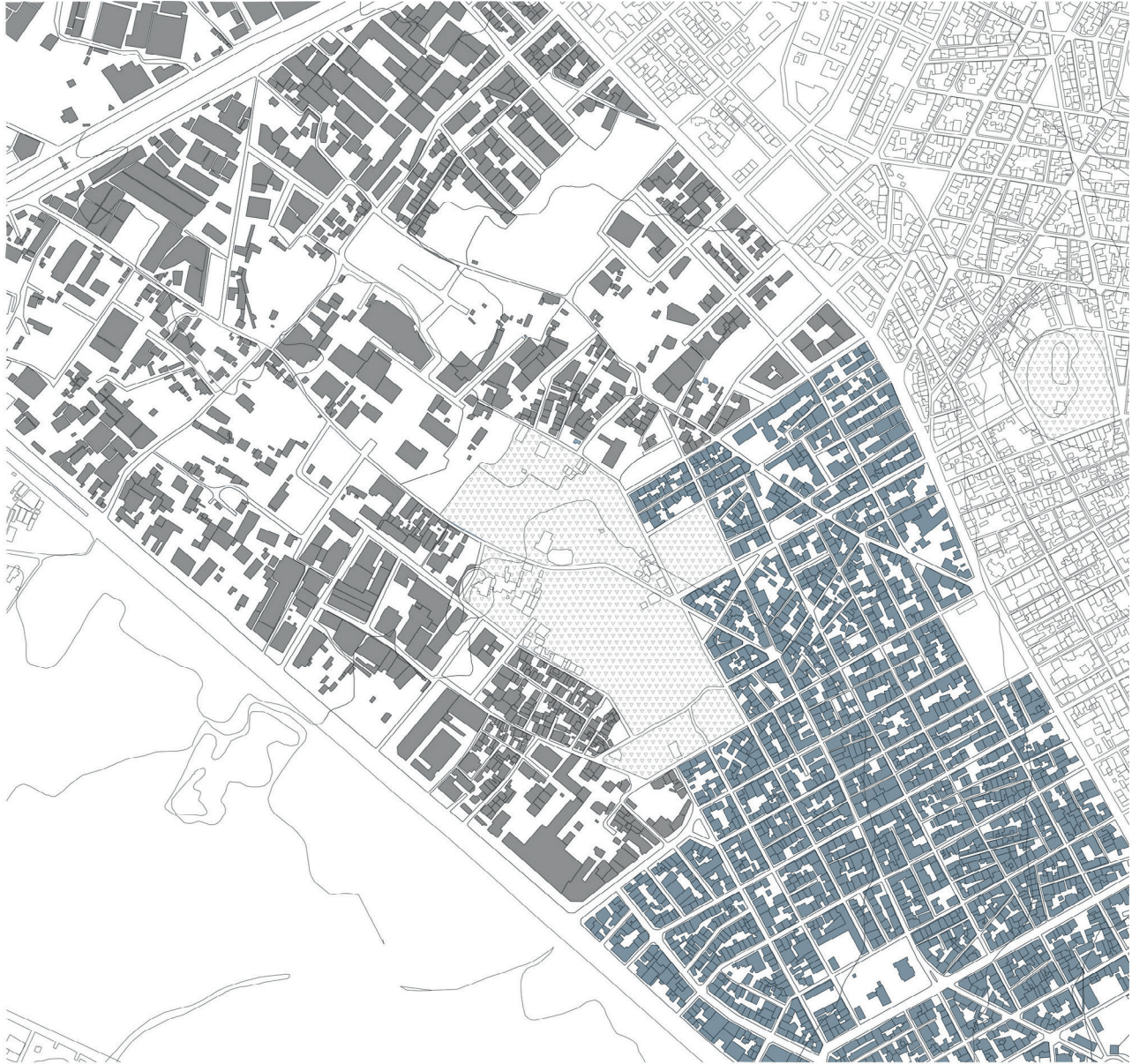
Το σημαντικότερο στοιχείο-χαρακτηριστικό της περιοχής είναι το πάρκο, το οποίο είναι κεντρικά τοποθετημένο στην περιοχή και έχει μεγάλο αντίκτυπο στο τρόπο που λειτουργεί αυτή. Βλέποντας το χάρτη, αντιλαμβάνεται εύκολα κανείς τη γεωγραφική του θέση, καθώς η έκταση πρασίνου, όπου υπάρχουν οι αρχαιολογικές ανασκαφές, καλύπτει ένα μεγάλο και κεντρικό κομμάτι της περιοχής. Ταυτόχρονα, η πλευρά ανατολικά του πάρκου, εκείνη που πλησιάζει προς το κέντρο της Αθήνας, παρουσιάζει πυκνή δόμηση κατοικιών και πολυκατοικιών σε αντίθεση με την απέναντι πλευρά, όπου μεγάλες βιομηχανικές, επιχειρησιακές εγκαταστάσεις και ανοιχτά οικόπεδα κυριαρχούν στο δομημένο περιβάλλον – τα τελευταία χρόνια αναφέρεται ως βιομηχανικό πάρκο. Έτσι η κεντρική θέση του πάρκου με τον αρχαιολογικό χώρο το τοποθετεί ως το μέσο σύνδεσης ή διαχωρισμού αυτών των δύο πλευρών της περιοχής. Μπορεί, δηλαδή, να θεωρηθεί πως δύο διαφορετικού τύπου χώροι, τόσο από άποψη χρήσεων όσο και φυσιογνωμίας, γειτνιάζουν στο πάρκο έχοντάς το ως κεντρικό πυρήνα.

Ένα από τα χαρακτηριστικά που κάνουν ιδιαίτερη την περιοχή της Ακαδημίας Πλάτωνος, είναι η αίσθηση γειτονιάς που συχνά προσφέρει. Επισκεπτόμενοι την περιοχή, μπορούμε να παρατηρήσουμε τη σημασία του χώρου και των λειτουργιών του, στους τρόπους κοινωνικοποίησης των κατοίκων της περιοχής. Οι δύο πλατείες της περιοχής αποτελούν σημεία συνάντησης και επαφής των κατοίκων. Το πάρκο λειτουργεί ως πυκνωτής δράσεων και εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται από διάφορες συλλογικότητες και ομάδες που δρουν στην περιοχή. Γενικά, υπάρχει έλλειψη δημόσιων ανοιχτών χώρων με εξαίρεση το πάρκο. Στην περιοχή αναπτύσσονται, επίσης, κοινωνικά δίκτυα υποστήριξης για κοινωνικά προβλήματα για τα οποία η πολιτεία αδιαφορεί. Πιο συγκεκριμένα στην περιοχή γίνονται δράσεις συλλογικής κουζίνας, ανταλλακτικό παζάρι, δωρεάν εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στο Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών, προσφορά τροφίμων και ρούχων στο στέκι αλληλεγγύης.

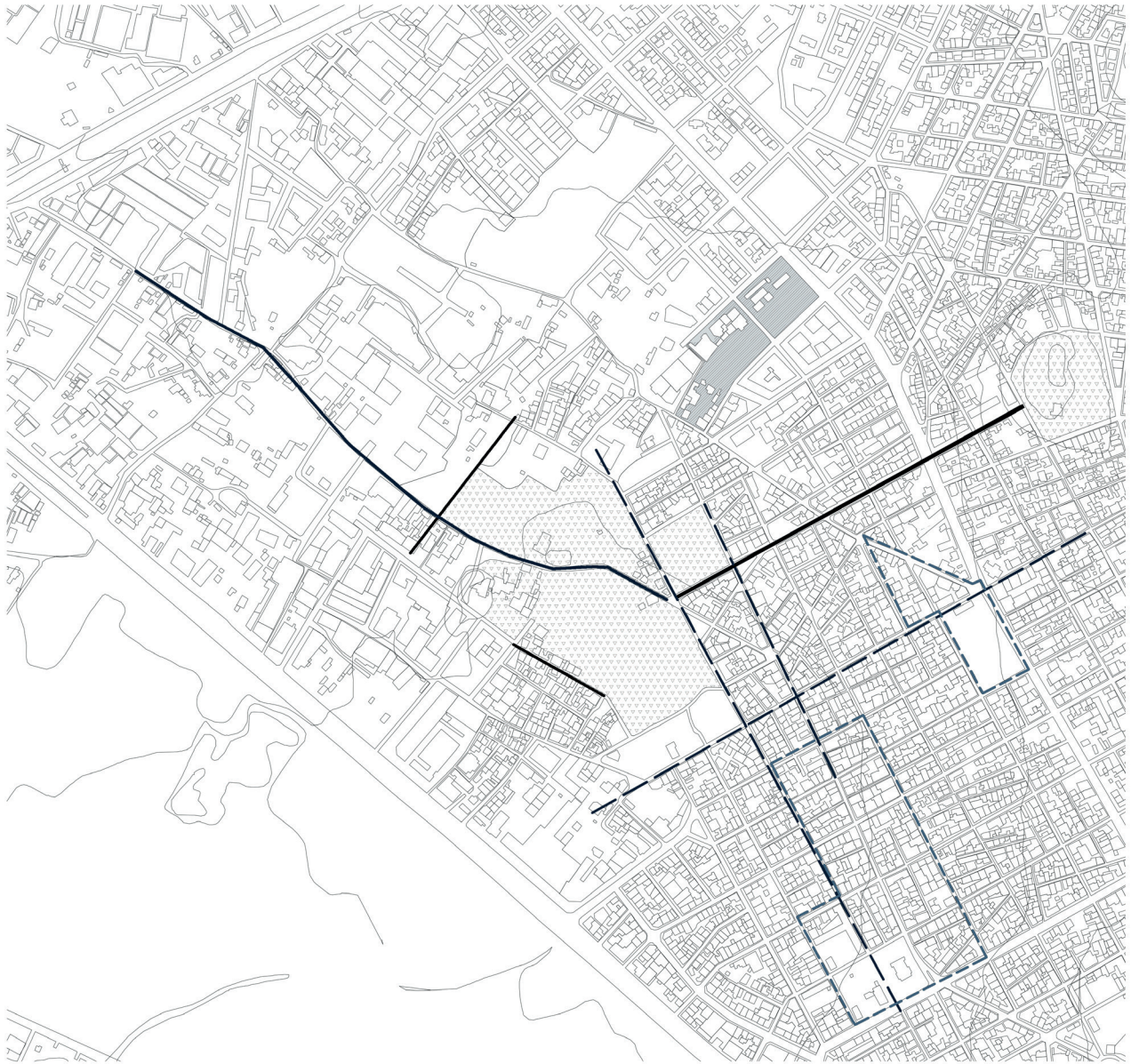
Η έντονη σχέση των κατοίκων με το χώρο που ζουν και το ενδιαφέρον τους για αυτόν, αποτελεί συχνά αφετηρία για διεκδικήσεις που επηρεάζουν τις εξελίξεις του πολεοδομικού σχεδιασμού. Για την υπεράσπιση των ελευθέρων χώρων και της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος, συγκροτούνται κινήσεις από τους κατοίκους, που διεκδικούν ενεργό ρόλο στις αποφάσεις που λαμβάνονται και τους αφορούν άμεσα. Πολλές φορές, μάλιστα, αυτές αποδεικνύονται αποτελεσματικές, και αλλάζουν τους κρατικούς προγραμματισμούς. Τέτοια παραδείγματα είναι η δημιουργία κτιρίου γραφείων με τρία υπόγεια σε περιοχή χαρακτηρισμένη ως χώρος πρασίνου, και συνόρευσε με τον αρχαιολογικό χώρο, το κτίριο Μουζάκη, που επρόκειτο να γίνει εμπορικό κέντρο, με την ονομασία "Academy Gardens" στην συμβολή των οδών Ηρούς και Κηφισού. Τέλος η έκταση των "λαχανόκηπων" που βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Ακαδημίας Πλάτωνος, σχετικά κοντά στον αρχαιολογικό χώρο, και τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει το ενδιαφέρον αρκετών ομάδων και φορέων διότι είχε προγραμματιστεί εισαχθεί στο σχέδιο πόλης με τη μορφή οικοδομήσιμων τετραγώνων. Οι κάτοικοι ενδιαφέρονται, όπως φαίνεται, ιδιαίτερα για την διαφύλαξη των χώρων πρασίνου, και μάλιστα αναλαμβάνουν διάφορες δράσεις σχετικά με αυτούς. Συγκεκριμένα, διάφορες ομάδες, όπως οι "Δρυάδες", που ασχολούνται με την ανταλλαγή σπόρων, τις αστικές καλλιέργειες και την φύτευση δωμαίων.

- περιοχή κατοικίας
- βιομηχανική ζώνη

Επομένως, μια περιοχή με τέτοια χαρακτηριστικά και με την έντονη δραστηριότητα των κατοίκων θα μπορούσε να υποδεχτεί μία δομή όπως αυτή που προτείνουμε, προσφέροντας αρκετές δυνατότητες στους πρώην κρατούμενους για απασχόληση και δραστηριοποίηση.

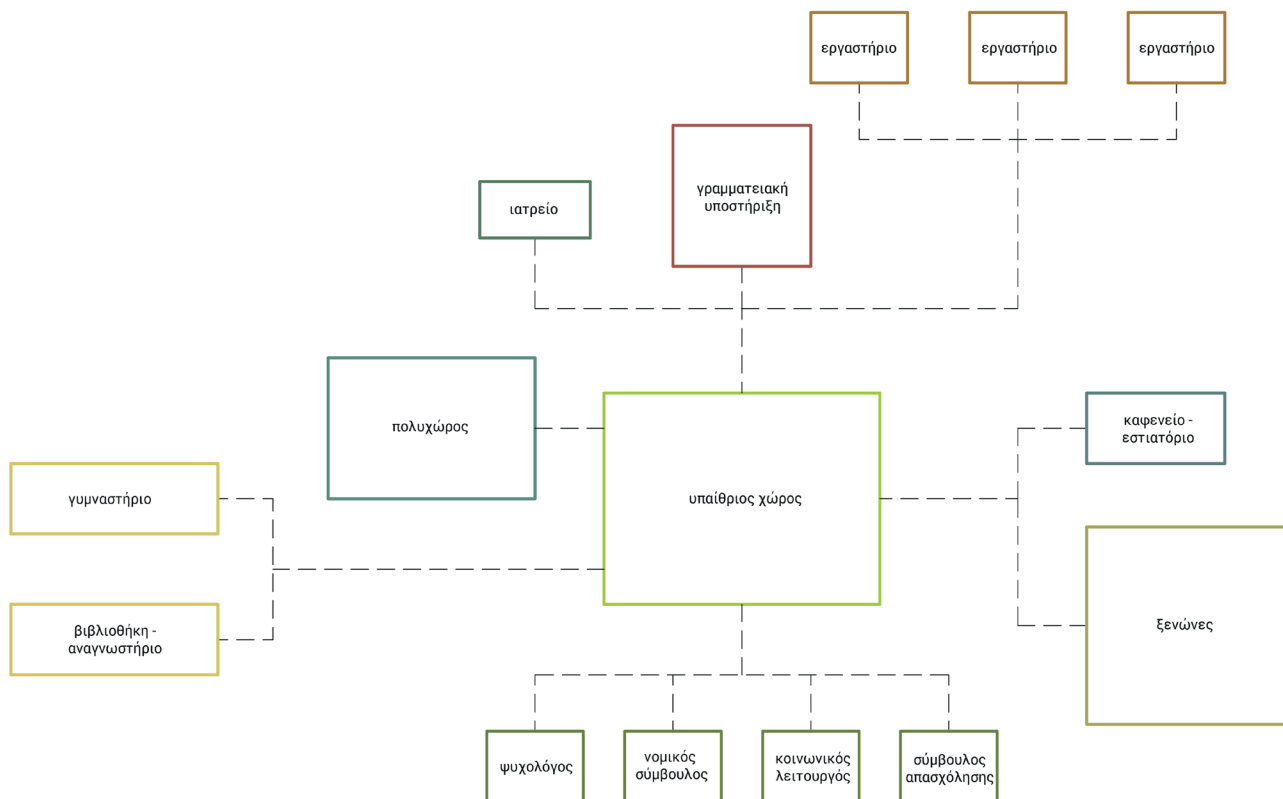

—	Όρια πάρκου	■	Περιοχή Λαχανοκήπων
- - -	Κεντρικοί Άξονες	- - -	Τοπικό Κέντρο Αγοράς
—	Οδός Τριπόλεως		

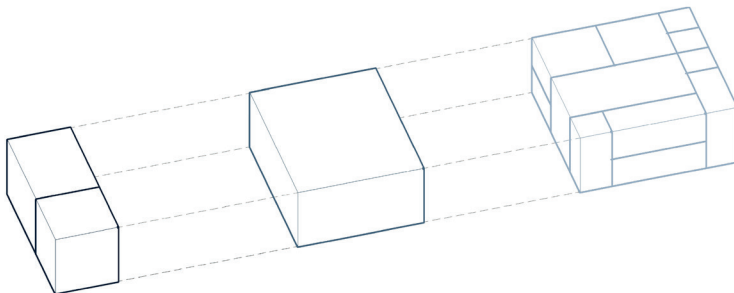
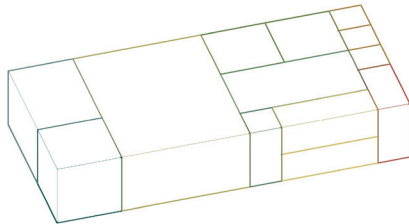
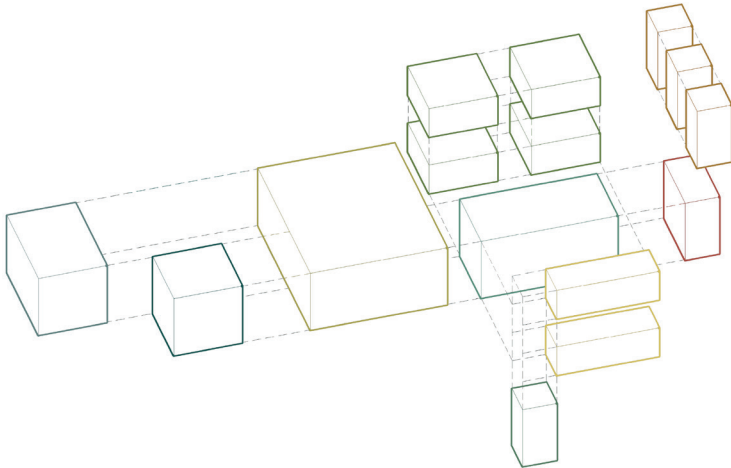

3. κεντρική ιδέα

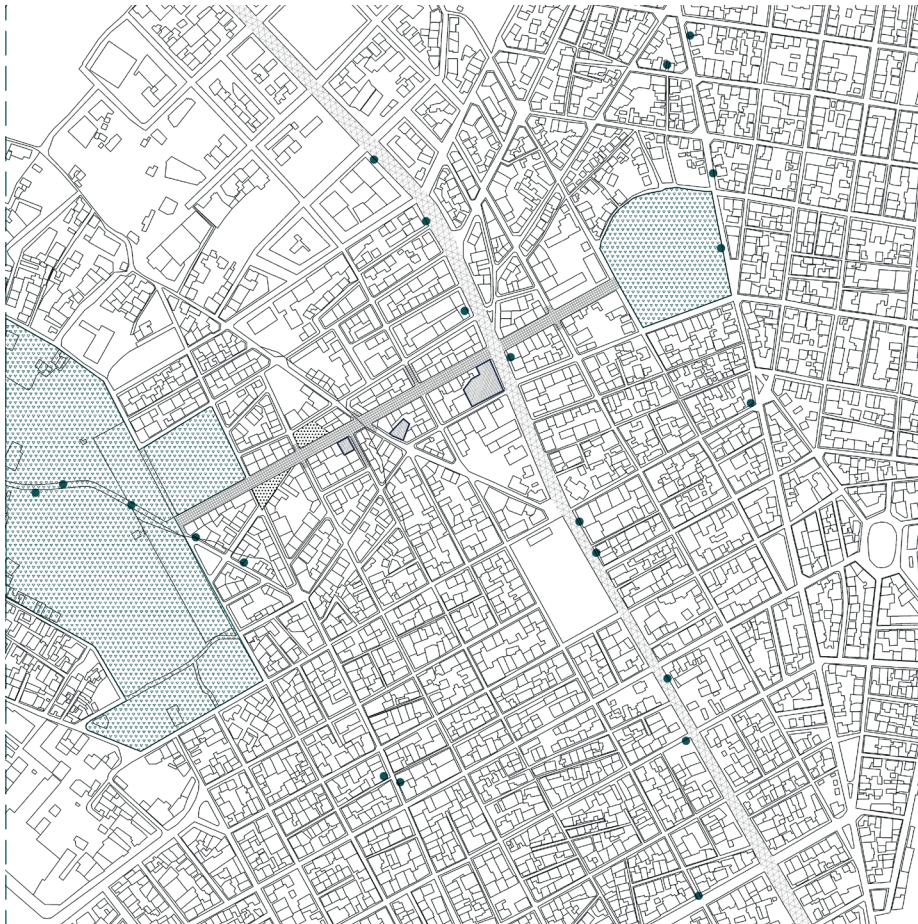
Με βάση τα στατιστικά και τις υπάρχουσες ανάγκες η δομή που προτείνουμε θα πρέπει κατά αρχάς να διαθέτει ξενώνες προσωρινής διαμονής και διαμορφωμένους χώρους για ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, σύμβουλο εργασίας και δικηγόρο. Επιπλέον, είναι σημαντική η δημιουργία εργαστηρίων απασχόλησης (όπως μουσικής, θεάτρου, εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και Η/Υ, χειροτεχνίας κλπ.) με στόχο την ανάπτυξη των ιδιαίτερων δεξιοτήτων του κάθε ατόμου και την κοινωνικοποίηση μέσω της συμμετοχής σε ομάδες. Επιπλέον, μία από τις αρχικές μας προθέσεις είναι η δομή αυτή να καταφέρει να προσεγγίσει και άτομα από τη γύρω περιοχή, τα οποία θα μπορούν να συμμετέχουν σε αυτά τα εργαστήρια, και για την ενίσχυση αυτού προτείνουμε και τη δημιουργία ενός αναγνωστήριου, ενός γυμναστηρίου και ενός πολυχώρου, ικανού να φιλοξενήσει μουσικές και θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις, ημερίδες, κτλ. Οι χώροι αυτοί θα έχουν έναν πιο δημόσιο χαρακτήρα και θα απευθύνονται σε όλη την γειτονιά.

Μία από τις βασικότερες παραμέτρους για την ομαλή επανένταξη θεωρείται η εργασιακή απασχόληση, καθώς το περιθωριοποιημένο άτομο νιώθει ενεργό και χρήσιμο. Επομένως, προτείνουμε τη δημιουργία ενός καφενείου - εστιατορίου, που θα λειτουργεί παράλληλα με ένα παντοπωλείο, όπου θα μπορούν να απασχολούνται κυρίως πρώην κρατούμενοι. Παράλληλα, θα μπορούσε να δημιουργηθεί μία ομάδα που ασχολείται με τις αστικές καλλιέργειες που υπάρχουν ήδη στην περιοχή και ένα τμήμα των προϊόντων που καλλιεργούν να πωλείται στο παντοπωλείο.

Περνώντας στο επόμενο στάδιο της αναζήτησης οικοπέδου, και έχοντας διαμορφώσει το κτιριολογικό πρόγραμμα, προέκυψε ο προβληματισμός για το αν θα έπρεπε όλες οι δραστηριότητες να λαμβάνουν χώρα στο ίδιο οικόπεδο, δημιουργώντας ένα κτιριακό συγκρότημα, ή αν θα ήταν σκόπιμο να διασπάσουμε τις λειτουργίες και να τις τοποθετήσουμε σε διάφορα σημεία της περιοχής. Με κριτήριο όλους τους αντικρουόμενους ή μη παράγοντες, καταλήξαμε ότι μια λογική διάσπασης και διάχυσης λειτουργιών είναι αυτό που θα ταίριαζε περισσότερο στην προτεινόμενη δομή.

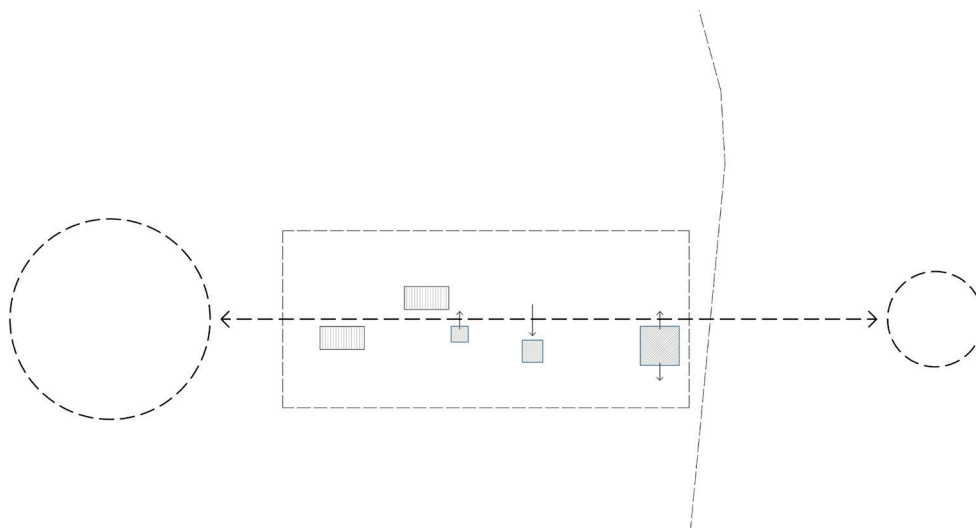

●	στάσεις ΜΜΜ		πεζόδρομος
	πράσινοι χώροι		πλατείες
	λεωφόρος		επιλεγμένα οικόπεδα

Το βασικότερο επιχείρημα για αυτή την επιλογή ήταν ότι με τη διάσπαση των λειτουργιών σε περισσότερα από ένα σημεία θα μπορούσαμε να αποφύγουμε φαινόμενα γκετοποίησης και στιγματισμού αφού δε θα προκύψει ένα και μοναδικό κτιριακό συγκρότημα, στο οποίο δραστηριοποιούνται αποκλειστικά πρώην κρατούμενοι. Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι στόχος των δράσεων, που πραγματοποιούνται στη συγκεκριμένη δομή, είναι να προσεγγίσουν κόσμο από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες.

Επιπλέον, βασικό κοινό στοιχείο των ατόμων που απευθύνονται στη συγκεκριμένη δομή είναι ότι έχουν περάσει κάποιο διάστημα της ζωής τους, άλλοι μικρότερο και άλλοι μεγαλύτερο, σε καταστάματα κράτησης, σε συνθήκες στέρησης ελευθερίας. Αυτό σημαίνει ότι κινούνταν και δρούσαν μέσα σε ένα χώρο με πολύ συγκεκριμένα όρια, εντός των οποίων εκτελούσαν όλες τις καθημερινές τους δραστηριότητες. Θέλοντας να ανατρέψουμε αυτό το σκηνικό σκεπτήκαμε ότι η διάσπαση των λειτουργιών θα προκαλούσε την κίνηση, την δραστηριοποίηση και την ενεργοποίηση των αποφυλακισμένων μέσα στη γειτονιά και την πόλη, καθώς επίσης και τη συναναστροφή τους με άλλα άτομα, κάτι που θα οδηγήσει σταδιακά στην ομαλή κοινωνική τους επανένταξη.

Με βάση αυτό το συλλογισμό διασπάσαμε το κτιριολογικό μας πρόγραμμα σε τρεις ενότητες, γεγονός που μεταφράζεται στο σχεδιασμό τριών κτιρίων. Οι ενότητες αυτές θα μπορούσαν να ταξινομηθούν ως: Υποστήριξη, Στέγαση, Απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, στο κομμάτι της Υποστήριξης περιλαμβάνονται η γραμματειακή υποστήριξη της δομής, τα γραφεία του ψυχολόγου, του κοινωνικού λειτουργού, του δικηγόρου και του συμβούλου εργασίας, που συμβάλλουν στην αποκατάσταση της ψυχολογίας του ατόμου, τα εργαστήρια, το αναγνωστήριο, το γυμναστήριο και ο πολυχώρος, που λόγω του πιο δημόσιου χαρακτήρα τους συμβάλουν στην κοινωνικοποίηση του ατόμου και στην ανάπτυξη

Η Στέγαση αποτελείται από ξενώνες προσωρινής παραμονής με κοινόχρηστους χώρους και από 15 διαμερίσματα, 10 μονά, 4 διπλά και ένα δωμάτιο για άτομα περιορισμένης κινητικότητας.

Τέλος, το κομμάτι της Απασχόλησης περιλαμβάνει το καφενείο - εστιατόριο, που συστεγάζεται με ένα παντοπωλείο.

Για το σχεδιασμό των τριών αυτών κτιρίων, λοιπόν, επιλέγουμε τρία οικόπεδα στην περιοχή της Ακαδημίας Πλάτωνος. Βασικός άξονας της περιοχής που “ενώνει” τα τρία οικόπεδά μας είναι η οδός Τριπόλεως, η πεζοδρόμηση της οποίας προβλέπεται από τη Δήμο Αθηναίων. Στο πρώτο οικόπεδο (πάνω στη λεωφόρο Λένορμαν) τοποθετούνται οι υποστηρικτικές λειτουργίες. Πρόκειται για το πρώτο κτίριο που απευθύνεται κάποιος, που χρειάζεται βοήθεια και η λεωφόρος Λένορμαν του προσδίδει έναν υπερτοπικό χαρακτήρα, που έχει ανάγκη. Επιπλέον, οι συγκοινωνίες που συνδέουν τη Λένορμαν με το κέντρο της πόλης καθιστούν το κτίριο εύκολα προσβάσιμο. Συγκεκριμένα, ακριβώς απέναντι από το οικόπεδο υπάρχει στάση τρόλεϊ, ενώ λίγα μέτρα πιο κάτω στην οδό Πλάτωνος υπάρχει στάση λεωφορείου. Επίσης πολύ κοντά βρίσκεται ο σταθμός του μετρό Μεταξουργείο. Τέλος, το κτίριο αυτό αποτελεί το μεγαλύτερο από τα τρία, επομένως εάν ήταν τοποθετημένο στη ζώνη κατοικίας η κλίμακά του θα διατάρασσε την ισορροπία και τον χαρακτήρα της γειτονιάς.

Το δεύτερο κτίριο, οι ξενώνες, τοποθετούνται στο οικόπεδο της οδού Αίμωνος. Το οικόπεδο αυτό βρίσκεται πιο βαθιά στη γειτονιά της Ακαδημίας Πλάτωνος, σε μια περιοχή που χαρακτηρίζεται κυρίως από κατοικία. Ακόμη, το οικόπεδο αυτό έχει “τραβηχτεί” πιο μέσα σε σχέση με τον άξονα της Τριπόλεως, σε απόσταση από τη φασαρία του πεζοδρόμου με στόχο την αύξηση της ιδιωτικότητας.

Τέλος, το καφενείο τοποθετείται στο οικόπεδο της συμβολής των οδών Τριπόλεως και Αλαμάνας. Το οικόπεδο αυτό, απέναντι από μια μικρή πλατεία, στην καρδιά της γειτονιάς, αποτελεί ιδανική θέση για τη δημιουργία του καφενείου μιας και είναι ικανό να προσεγγίσει κόσμο που κινείται στο πεζόδρομο της Τριπόλεως και να λειτουργήσει με επιτυχία.

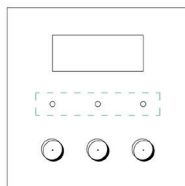
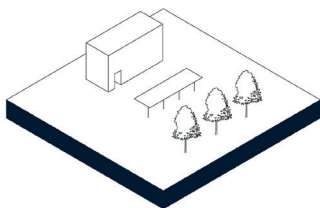

Σε επόμενο στάδιο, σ αυτό του σχεδιασμού, η λογική της διάσπασης μας δημιούργησε έναν προβληματισμό για το αν θα έπρεπε να σχεδιάσουμε τρία διαφορετικά, ανεξάρτητα μεταξύ τους, κτίρια, τρία κτίρια που συνδέονται άμεσα μεταξύ τους ή ένα κτίριο που έχει διαχωριστεί σε τρία επιμέρους κομμάτια.

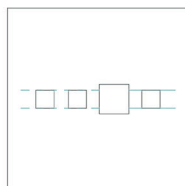
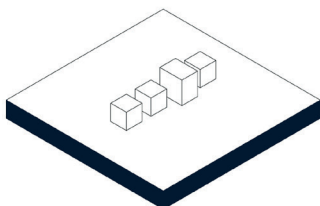
Η συνολική συλλογιστική πορεία και οι επιλογές που είχαμε κάνει οδήγησαν στο ότι τα τρία αυτά κτίρια θα έπρεπε να αποτελούν επιμέρους ενότητες ενός όλου που έχει διασπαστεί σε τρία κομμάτια. Επομένως, τα τρία αυτά κτίρια θα έπρεπε να έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά, ένα κοινό λεξιλόγιο που τα καθιστά ενότητα και αναγνωρίσιμα ως επιμέρους στοιχεία ενός όλου. Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει ότι το κάθε κτίριο δεν διαφοροποιείται από τα άλλα, και μπορεί να λειτουργήσει και ως αυτόνομη μονάδα, εφόσον και οι λειτουργίες του καθενός δεν ακολουθούν μία λογική προγράμματος. Επιπλέον, κάθε οικόπεδο έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και σε κάθε οικόπεδο τοποθετούνται διαφορετικές χρήσεις

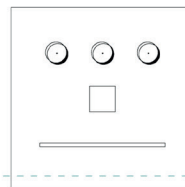
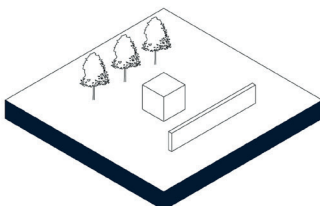
Προσπαθώντας να μεταφράσουμε τις ανάγκες των ωφελούμενων και τις λειτουργικές ανάγκες των κτιρίων σε χωρικές δομές προέκυψαν πέντε βασικά δομικά στοιχεία, τα οποία με διάφορες παραλλαγές θα μπορούσαν να συνθέσουν τα τρία κτίρια και να δημιουργήσουν ένα ενιαίο “λεξιλόγιο”. Τα πέντε αυτά στοιχεία έχουν ως κοινό παρονομαστή την ομαλή επανένταξη των πρώην κρατουμένων και το πως αυτή θα μπορούσε να μεταφραστεί σε χώρο. Το πρώτο στοιχείο είναι η μετάβαση, δηλαδή το σταδιακό πέρασμα από ένα υπαίθριο χώρο σε έναν ημιυπαίθριο και τελικά σε ένα κλειστό χώρο, κατά αναλογία με τη μετάβαση από την πλήρη ιδιωτικότητα ή απομόνωση στην κοινωνικοποίηση και το δημόσιο χώρο. Δεύτερο στοιχείο είναι η επισήμανση των σημαντικότερων χώρων του κάθε κτιρίου, που αφορούν συνήθως κοινόχρηστους χώρους, και γίνεται με την με τον τονισμό των όγκων τους. Τρίτο στοιχείο είναι η διαχείριση των ορίων, δηλαδή η χρήση σκληρού ή ήπιου ορίου, με βάση τις ανάγκες του κάθε οικοπέδου και τις εκάστοτε λειτουργίες των χώρων. Τέταρτο στοιχείο είναι ο υπαίθριος χώρος, ο οποίος σε κάθε κτίριο αποτελεί ένα πυρήνα γύρω από τον οποίο διαμορφώνεται ο κτισμένος χώρος και σε αυτόν γίνεται η κύρια εκτόνωση του κτιριακού όγκου και επιτυγχάνεται η κοινωνικοποίηση των ατόμων. Τελευταίο στοιχείο είναι η σχέση του κάθε κτιρίου με τη γειτονιά και τον περιβάλλοντα χώρο, που αφορά την εξωστρέφεια ή εσωστρέφειά του, δηλαδή το κάθε κτίριο στρέφεται προς τη γειτονιά ή όχι ανάλογα με τις ανάγκες του.

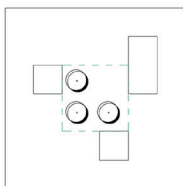
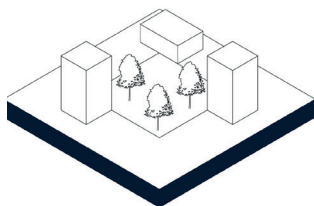
Μετάβαση

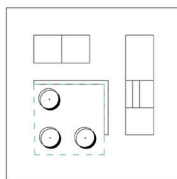
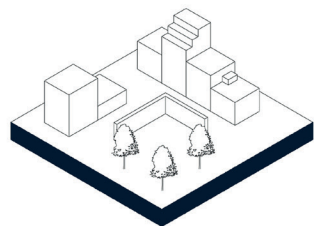
Επισήμανση όγκων

Όριο

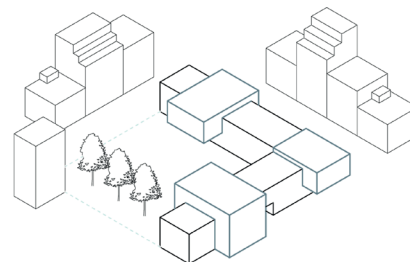
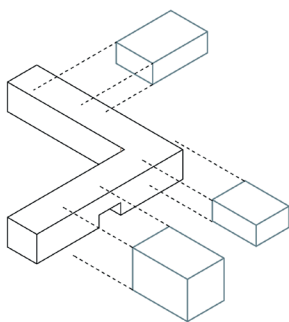
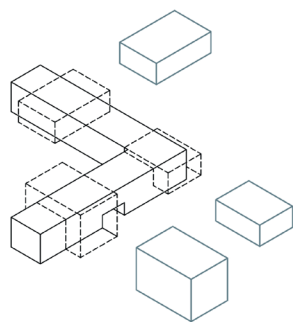
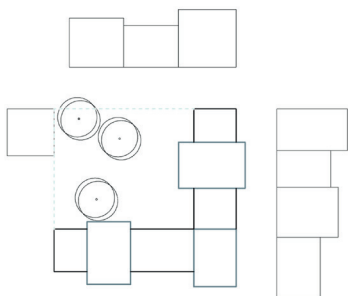
Υπαίθριος χώρος - Πυρήνας

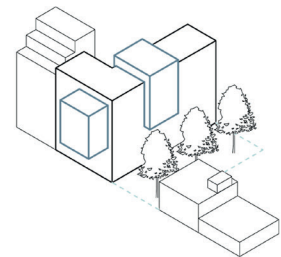
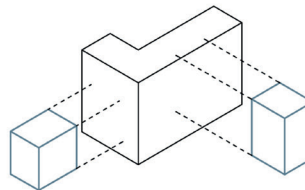
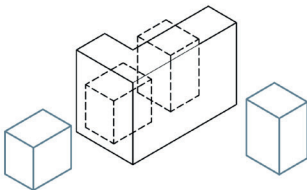
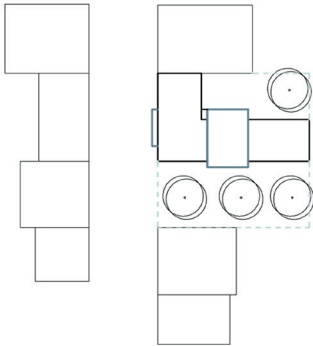
Εσωστρέφεια - Εξωστρέφεια

Στη συνέχεια προσπαθήσαμε, να συνθέσουμε τα τρία διαφορετικά κτίρια χρησιμοποιώντας τα παραπάνω πέντε βασικά στοιχεία.

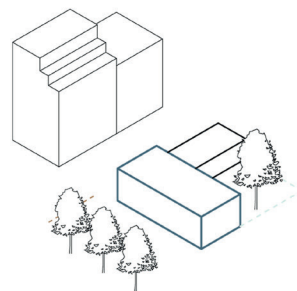
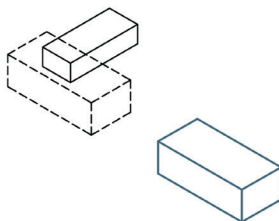
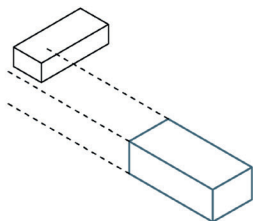
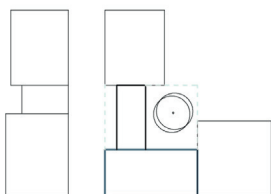
Πιο συγκεκριμένα το κτίριο της Υποστήριξης αποτελείται από ένα κορμό σχήματος “Γ” στον οποίο προστίθενται τρεις ορθογωνικοί όγκοι. Το “Γ” διαρθρώνεται γύρω από έναν μεγάλο υπαίθριο χώρο, ο οποίος μοιράζει τις διάφορες κινήσεις και αποτελεί τον βασικό χώρο συναναστροφής και εκτόνωσης των χρηστών του κτιρίου. Ο ένας από τους τρεις όγκους περιλαμβάνει τους χώρους του ψυχολόγου του κοινωνικού λειτουργού, του νομικού συμβούλου και του σύμβουλου εργασίας. Ο δεύτερος περιλαμβάνει τα εργαστήρια, ενώ ο τρίτος που βρίσκεται και στη γωνία, αποτελεί το πιο δημόσιο κομμάτι του κτιρίου και περιλαμβάνει ένα τμήμα του αναγνωστηρίου και χώρο συνάντησης. Σε σχέση με τα όρια, στο μέτωπο της Λένορμαν τοποθετείται ένα τοίχιο και μία πυκνή δεντροστοιχία. ενώ στις κάθετες οδούς το όριο απουσιάζει και διαμορφώνονται οι δύο εισόδοι. Το κτίριο στρέφεται προς τη γειτονιά και συνδέεται με τον πεζόδρομο της οδού Τριπόλεως. Επιπλέον, σε όλο το κτίριο υπάρχουν συχνές μεταβάσεις από υπαίθριους, ημιυπαίθριους και κλειστούς χώρους.

Στο κτίριο που περιλαμβάνει τη Στέγαση υπάρχει μια παρόμοια διάρθρωση με έναν “κορμό” σχήματος “Γ”, που περιλαμβάνει όλα τα δωμάτια, ενώ σε αυτόν προστίθενται δύο όγκοι που περιλαμβάνουν όλους τους κοινόχρηστους χώρους. Η πρόσβαση σε όλα τα δωμάτια γίνεται μέσω των κοινόχρηστων χώρων και μέσω ημιυπαίθριων διαδρόμων. Το κτίριο έχει πάλι μία άμεση αλληλεπίδραση με τον υπαίθριο χώρο, ο οποίος είναι πιο εσωστρεφής σε σχέση με τα δύο άλλα κτίρια. Το όριο στο επίπεδο του δρόμου προσδίδει ένα βαθμό ιδιωτικότητας χωρίς όμως να είναι ιδιαίτερα αυτηρό.

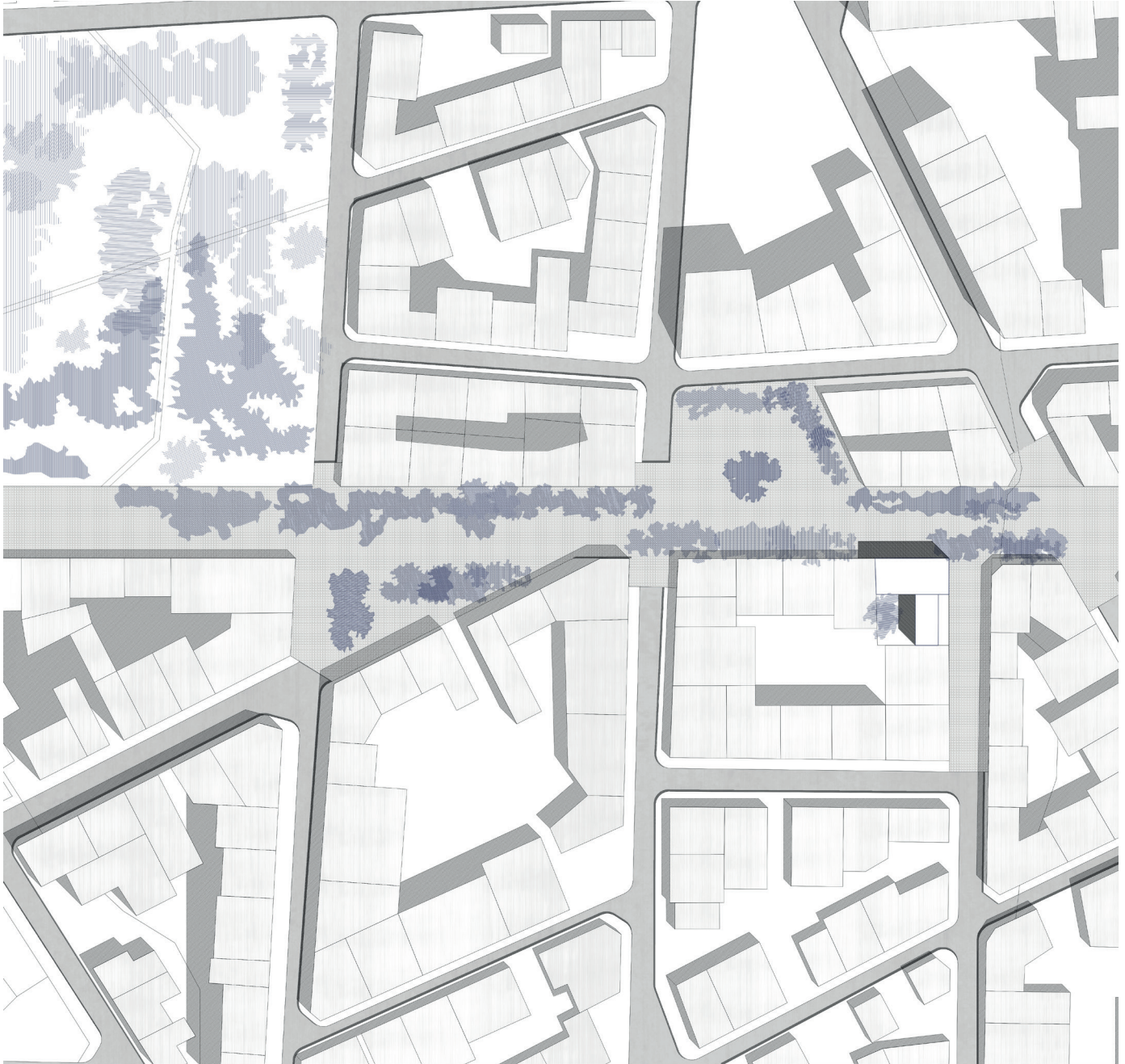

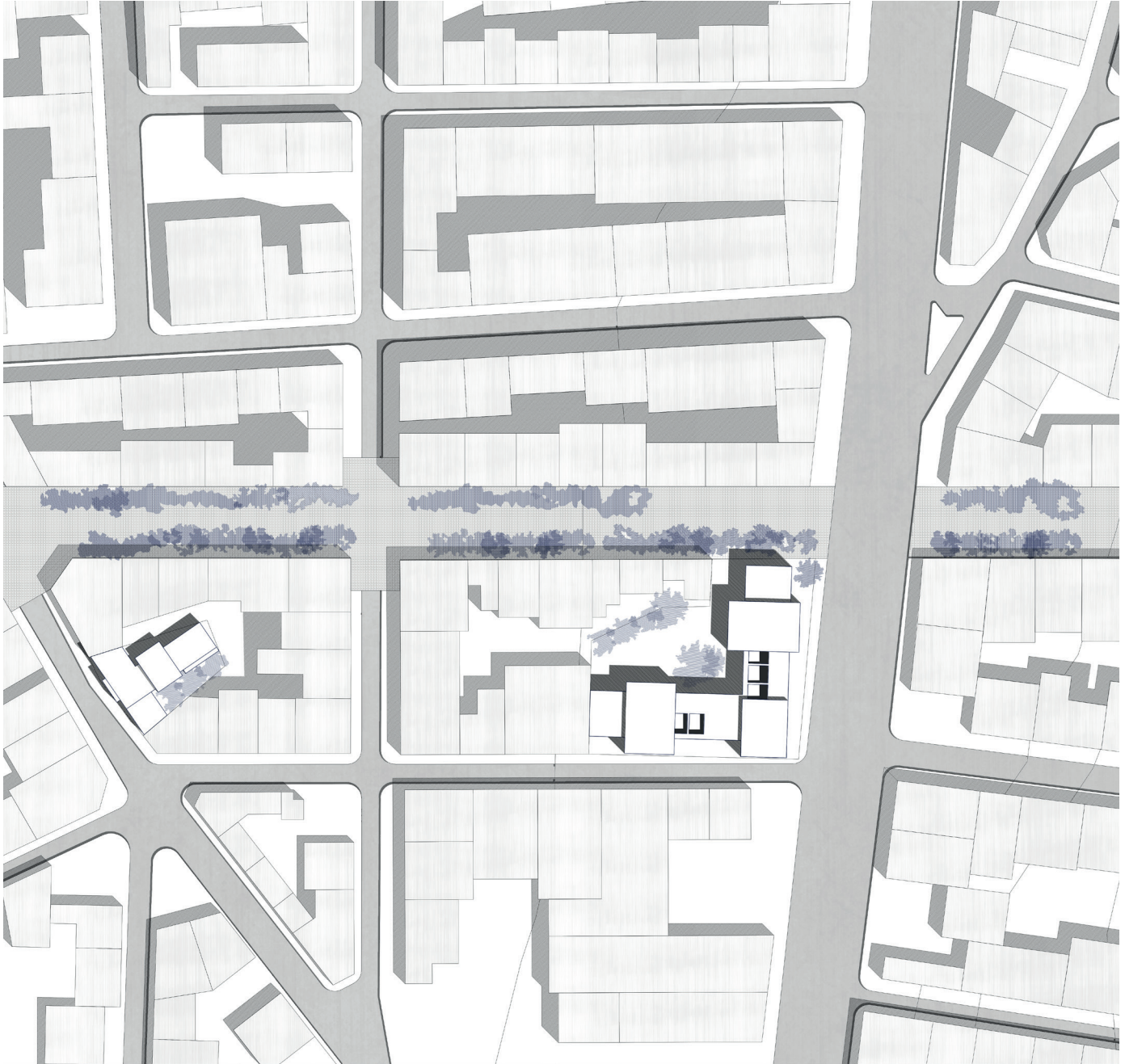
Τέλος, στο κτίριο του καφενείου και του παντοπωλείου ο όγκος που επισημαίνεται και περιλαμβάνει τον χώρο εστίασης είναι μεγαλύτερος σε μέγεθος από το υπόλοιπο "σώμα" του κτιρίου με σκοπό να τονιστεί ο δημόσιος χαρακτήρας που είναι απαραίτητος σε αυτή την περίπτωση. Η γενική δομή έχει ξανά τη μορφή σχήματος "Γ" με τον υπαίθριο χώρο να τοποθετείται εσωτερικά του "Γ". Ο κτιριακός όγκος που μεσολαβεί μεταξύ της αυλής αυτής και του πεζοδρόμου αποτελεί ενοποιητικό στοιχείο των δύο χώρων εισάγοντας το δημόσιο στοιχείο στο κτίριο. Η μετάβαση στο κτίριο από το δρόμο γίνεται ξανά μέσω ημιυπαίθριων περασμάτων. Στην συγκεκριμένη περίπτωση το όριο ως προς τον περιβάλλοντα χώρο απουσιάζει εντελώς και το κτίριο ανοίγεται στη γειτονιά και στην απέναντι πλατεία τονίζοντας την εξωστρέφειά του.

4. η πρόταση

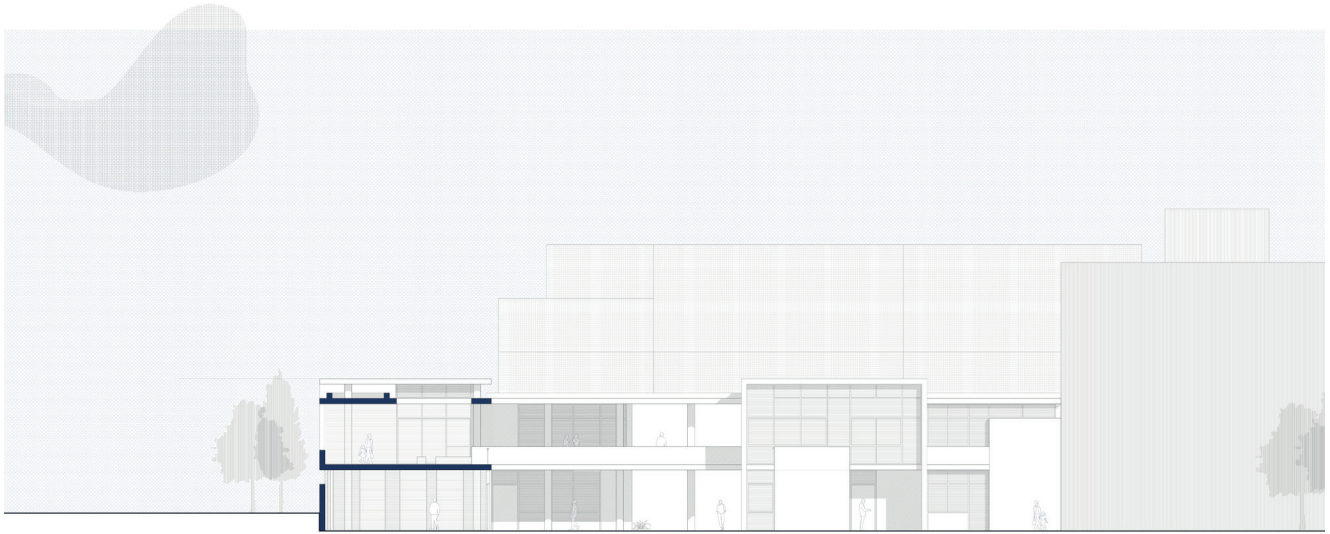

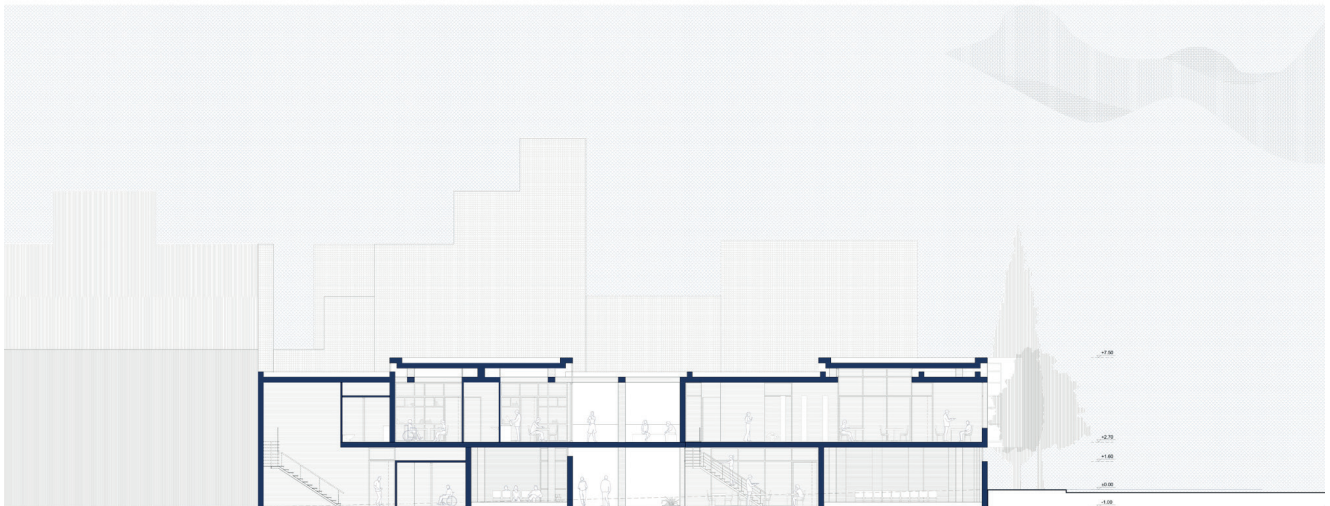
4.1 υποστήριξη

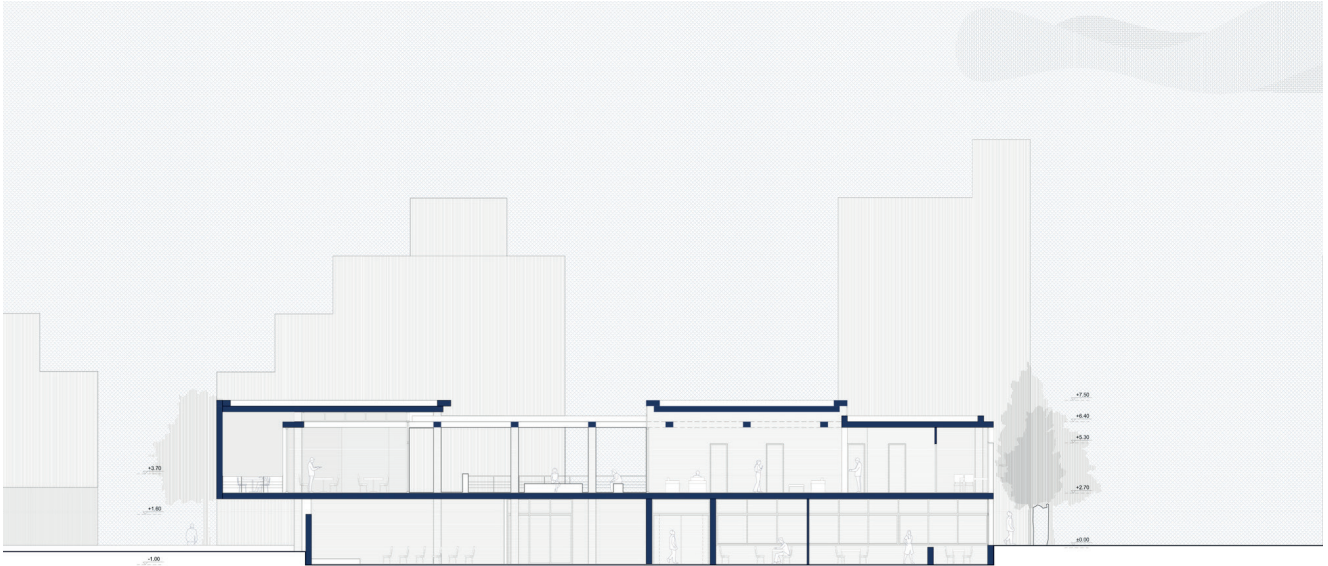
κάτοψη α' ορόφου

τομή A-A

τομή ΓΓ

τομή Β-Β

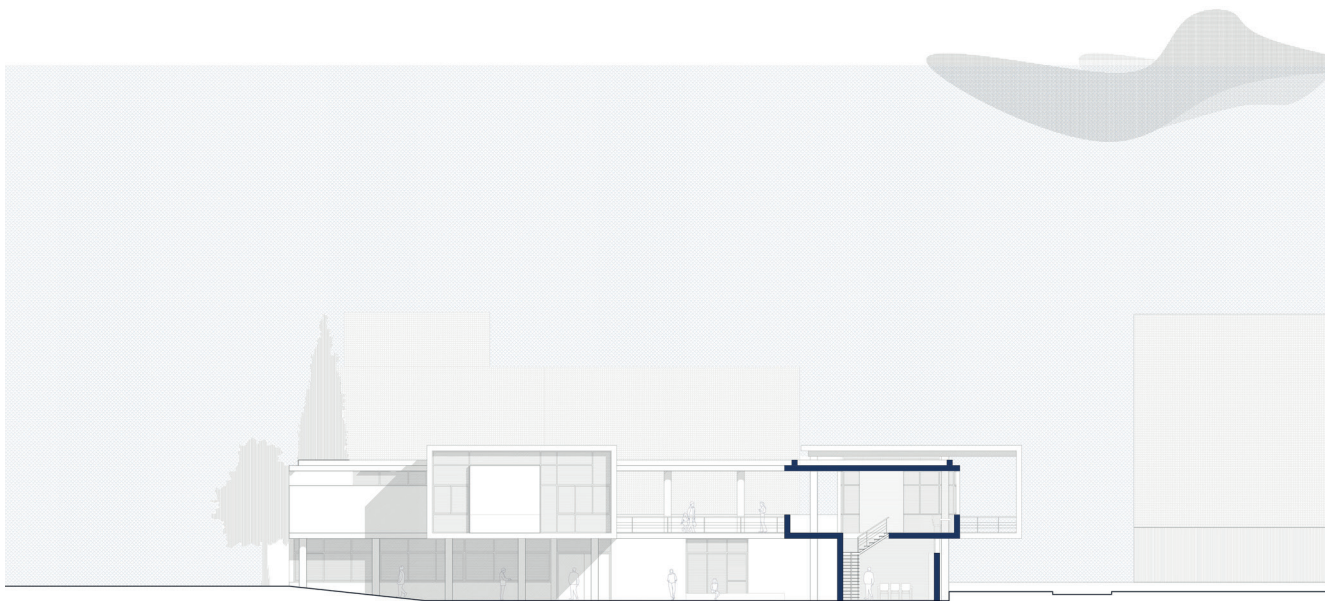
νότια όψη

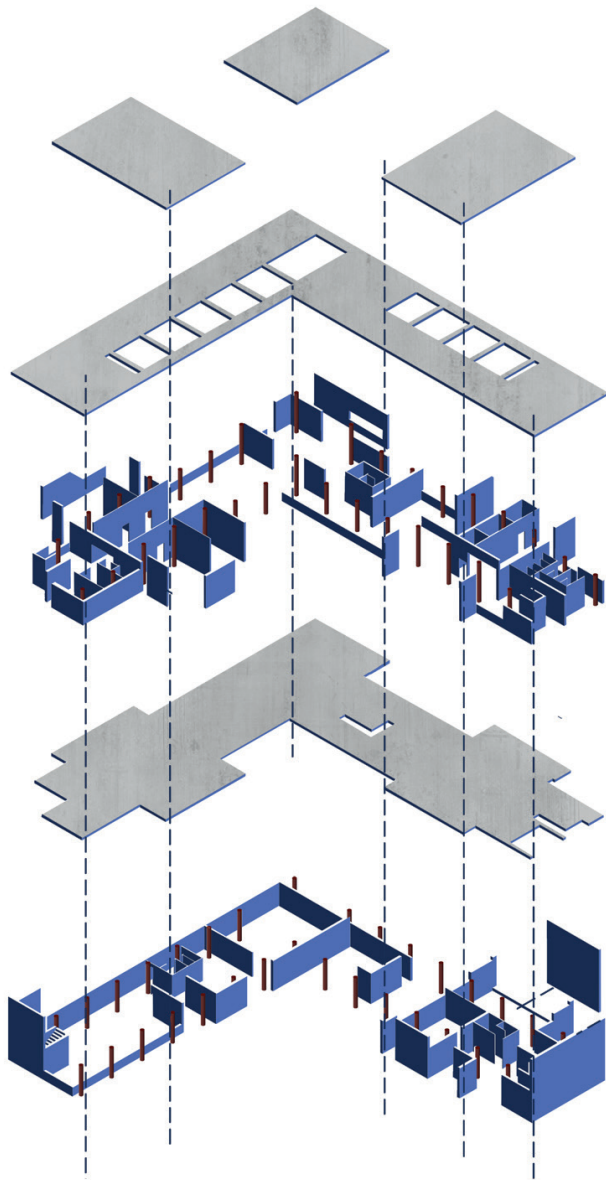
βορειοδυτική όψη

βορειοανατολική όψη

τομή Δ-Δ

4.2 στέγαση

κάτοψη α' ορόφου

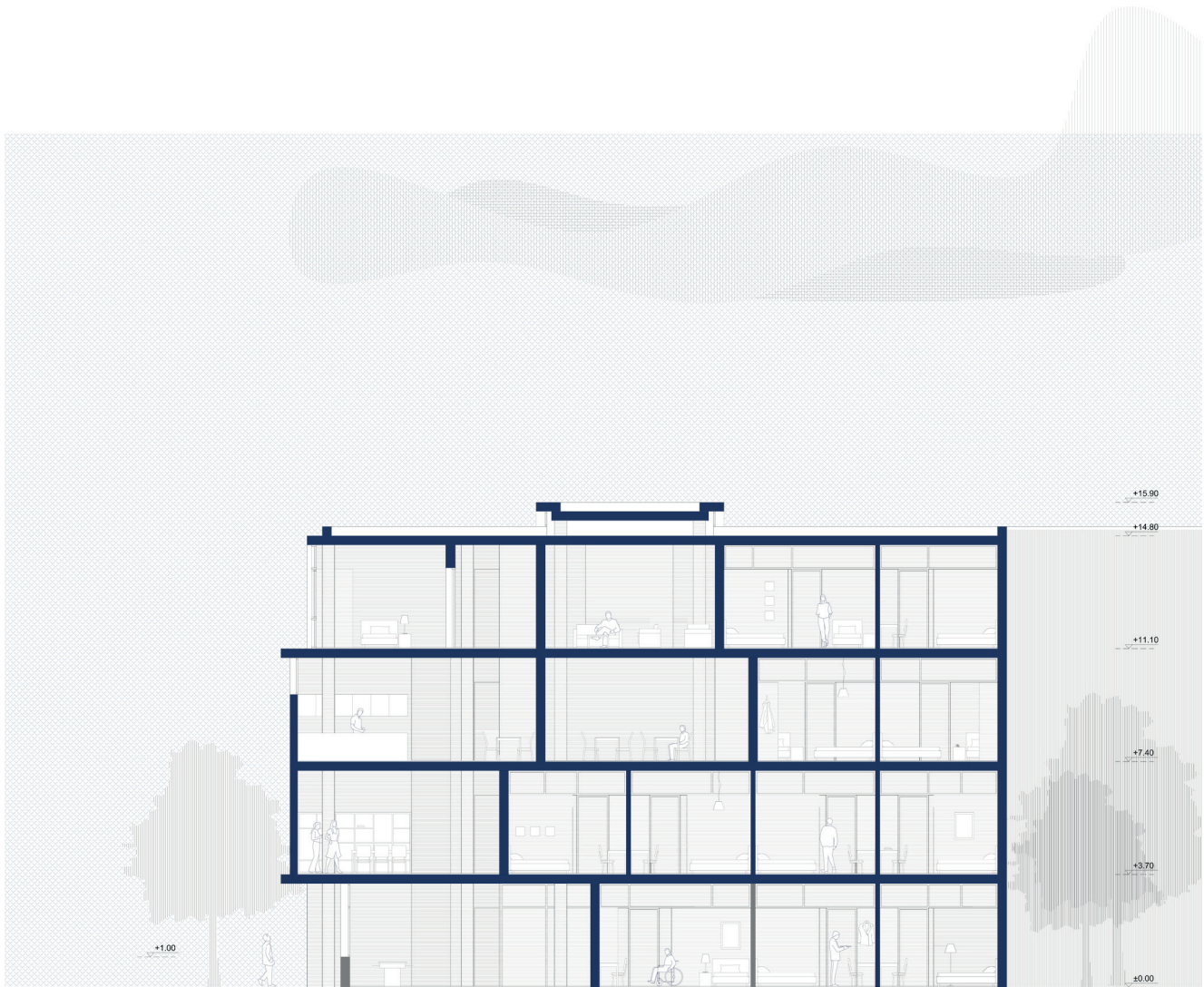
κάτοψη β' ορόφου
58

κάτοψη γ' ορόφου

τομή A-A

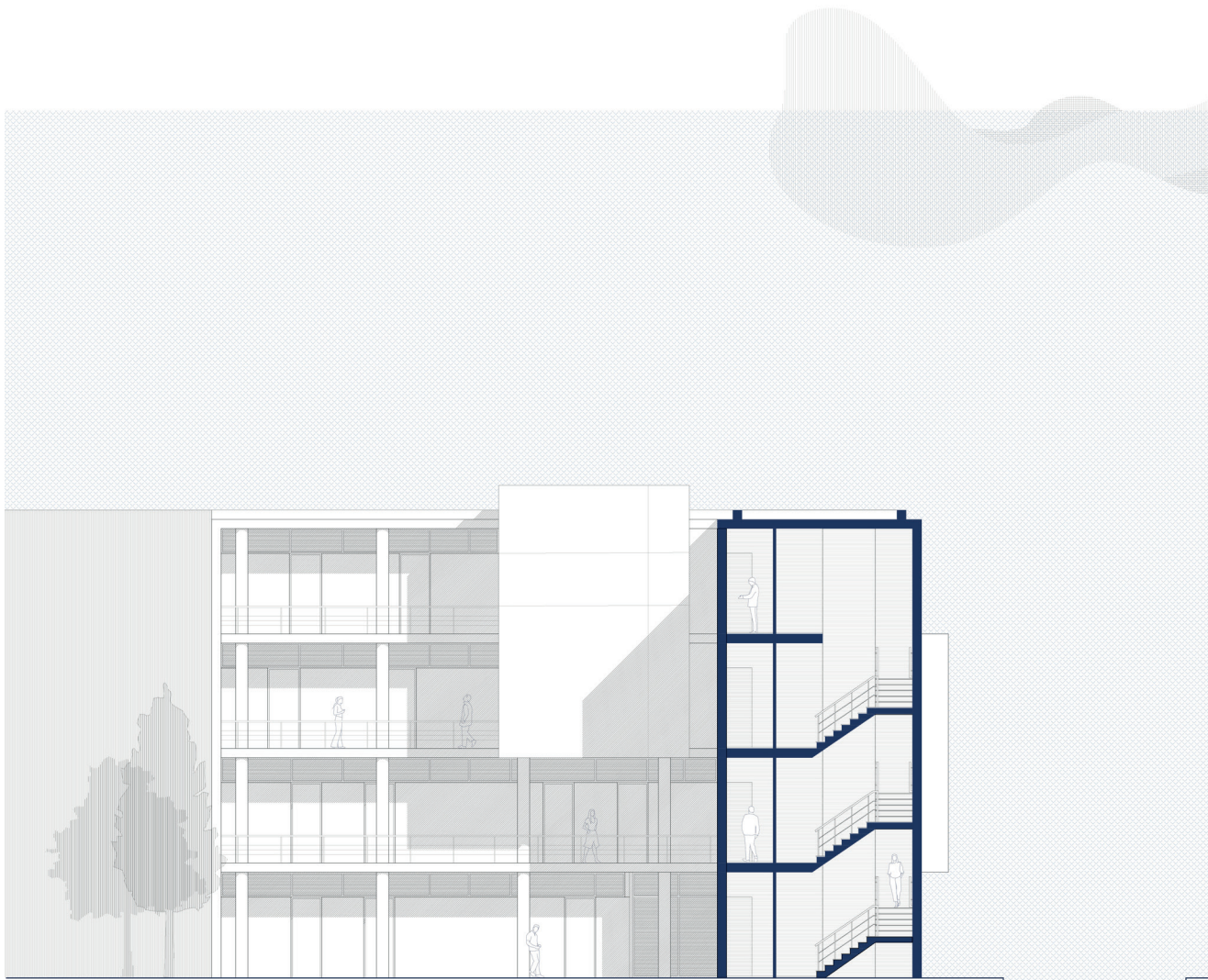
τομή Β-Β

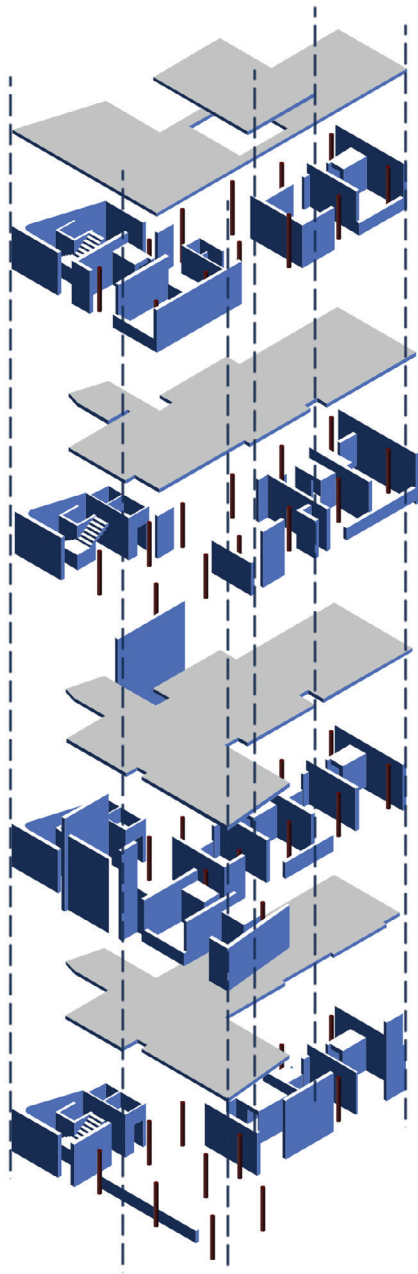
νότια όψη

ανατολική όψη

δυτική όψη

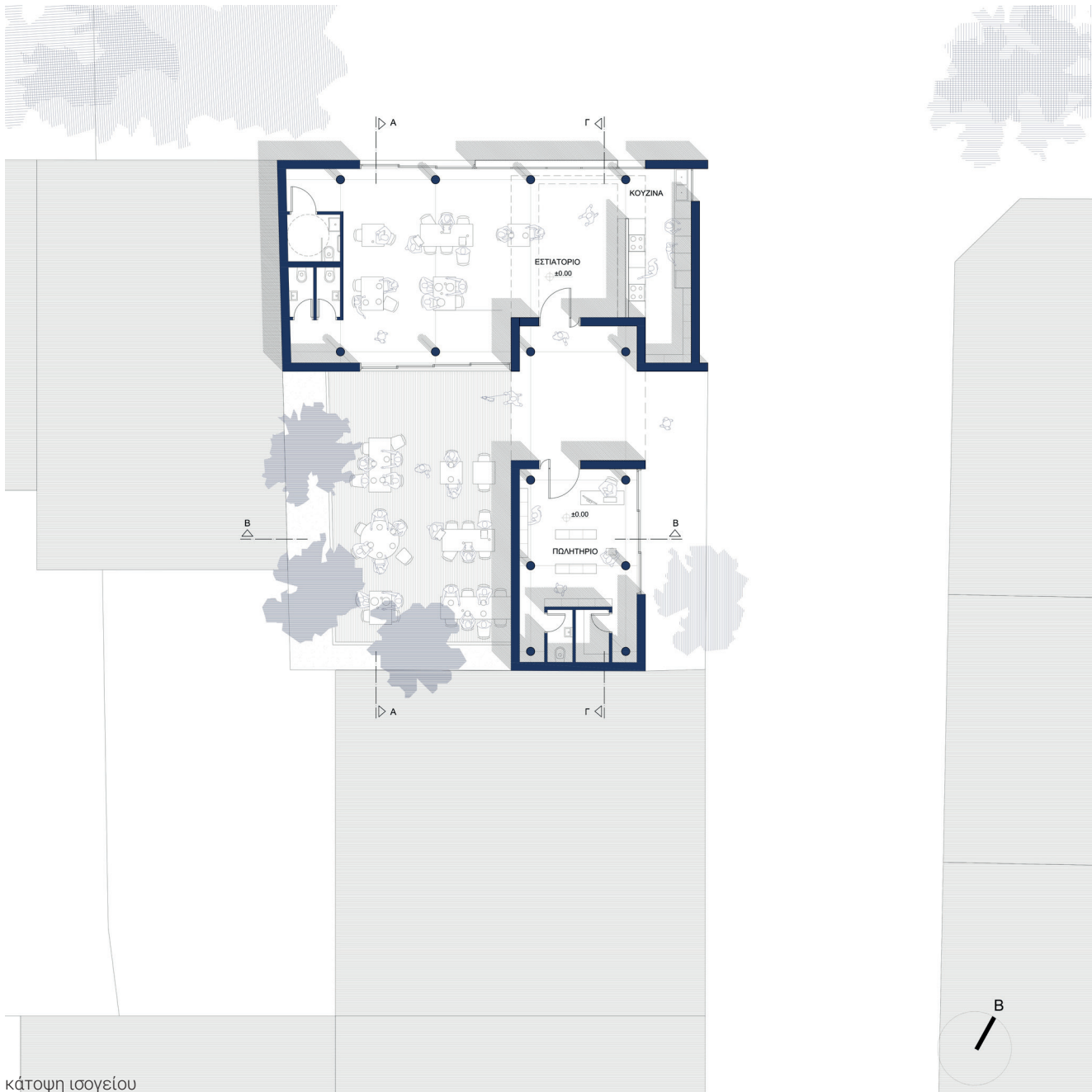

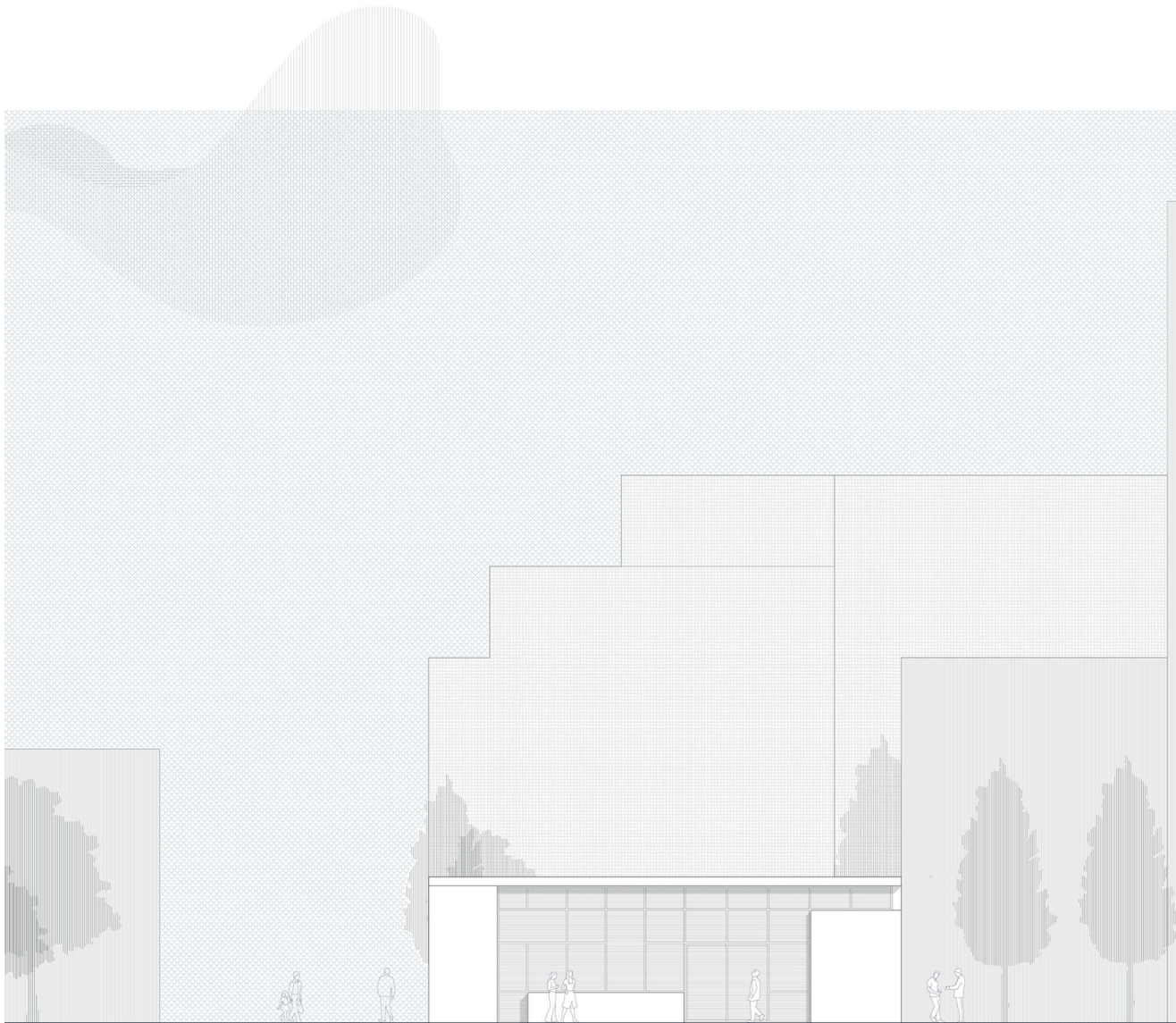

4.3 απασχόληση

τομή ΓΓ

βόρεια όψη

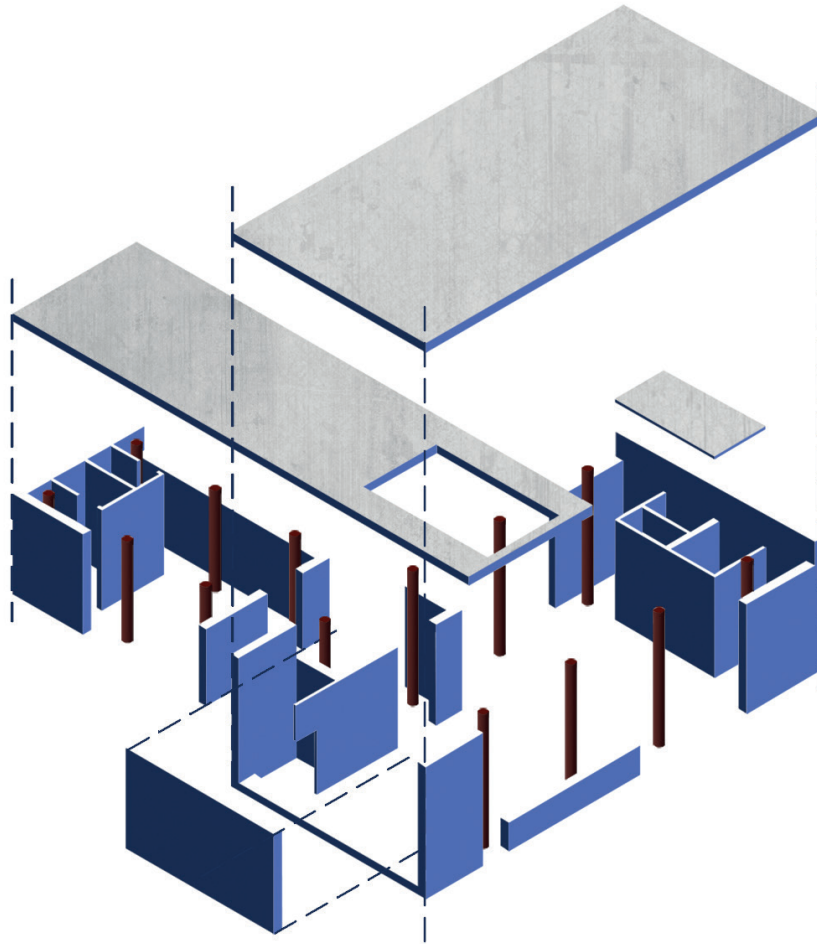
ανατολική όψη

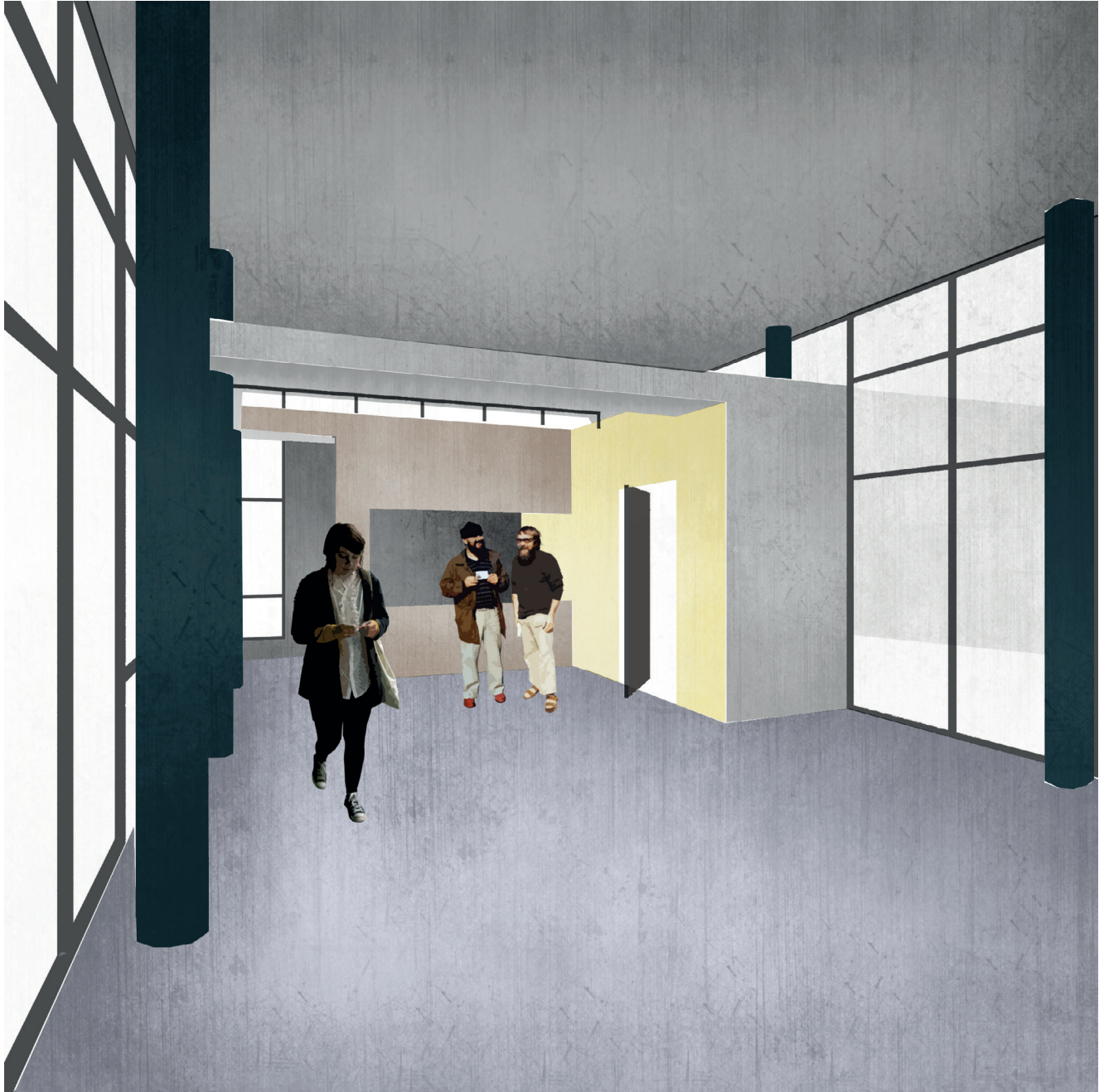
τομή Β-Β

τομή A-A

Ευχαριστούμε πολύ τους φίλους μας :
Νάνσυ, Νικολέτα, Αναστασία, Γιάννη Δ., Έκτορα, Εύα , Κατερίνα Σ., Βασίλη, Κατερίνα Τ., Βάσω,
Δήμητρα, Γιάννη Μ., Δημήτρη, Αντώνη, Άρια, Ραφαήλ, Αναστάση, Ευαγγελία, Αναστασιάννα,
Χριστίνα, Σοφία για τη βοήθεια και τη στήριξή τους.

Επίσης, ευχαριστούμε τις οικογένειές μας και τους φίλους μας για την υποστήριξή τους με
κάθε τρόπο.

Τέλος, ευχαριστούμε τους επιβλέποντες καθηγητές μας Κωνσταντίνο Μωραΐτη και Σταύρο
Σταυρίδη για τις πολύτιμες συμβουλές τους και για τις ωραίες συζητήσεις καθ' όλη τη
διάρκεια της διπλωματικής εργασίας.